This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

DB
879
R3S723

D4-41
XXI 38
42176

H, 21.

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

MJSTOPIS

král. kragského města

RAKOWNJKA.

Přeložený a nalezeným rukopisem rozmnožený

od

Dobromjra Mat. Štembery,

hogiče městského a kriminalnjho w Rakownjce.

W Praze, 1839.

W arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm Wáclawa Špinky.

DB879
R3S723

Potřebné slowo k čtenáři.

Že wlast, neb krag, neb dědina, kde člowěk zrozen, wychowán, kde wšech práw občanských a přjrodnjch, kde radostj žiwotnjch užjwá, ano kde i gakéhosi důstogenstwj dosáhl, každému maudrému a citliwému pozemčanu za neyswětěgšj platiti má, sotwa kdo pochybowati bude. Tento pud oddanosti a lásky nám tak řjkage giž od přjrody gaksi do srdce wštjpen gest, a národy šlechtj; protož také giž dáwnj předkowé, chtěgjce chybugjcjho rušitele cizjch práw potrestati, *ze wlasti geg wypowěděli*. Ale bohužel, gak mnoho lidj se nalezá, kteřj o cizjch zemjch a městech raděgi slýchagj a čjtagj, nežli o mjstech, kde zrozeni

byli, kde oswěty došli; každá wěc z ciziny giž wětšj cenu u takowých lidj mjwá, nežli ta sama wěc doma zhotowená. Takowá pochybenj ne zřjdka w našj drahé wlasti spatřugeme, magjce každodenně přjležitosti spatřiti lidi, kteřj gen cizjch kras widj a chwálj, kterým gen cizj gazyk, krog, způsoby a mrawy lahodj, co matka wlast gim zrodj, to skoro nenáwidj. — Ono známé u nas: „*nenj prý to z daleka*“ samo sebe hanj, gakoby wěc giž proto cenu ztratiti měla, že u nás, že doma se zrodila. Ale ať nám powj takowý odrodilec, mnoholi gest wlastj, kdeby každý krag, každé město, ano každá wjska tolik wážných událostj z ohledu náboženstwj a krále, z ohledu národa a uměnj do knihy děgů wepsati mohla, gako naše wlast česká! — Negen krásně, ale také prawdiwě se wygádřil náš Podunagský slawjk Kollár: Stůg noho! poswátná mjsta gsau, kamkoli kráčjš. —

Rakownjk wzal swůg počátek w dáwných, nepochybně geště pohanských dobách, a gest swědkem mnoha wlasten-

ských událostj, genž hanbu i sláwu národu zjskaly; Rakownjk bral činného podjlu na slastech a strastech našj milé wlasti; králowé i knjžata češtj, genž se letnjho času tak na bljzku zdržowali, nawštěwowali často Rakownjk, a česká šlechta, genž králi při ruce býti musela, gakož i mnoho učených mužů, básnjků, a giných spisowatelů, žili gsau w Rakownjku[1]), pročež se nediwme, gak to

1) *Jan Hynek Libertin* (*Swoboda*) rodič z Rakownjka, který r. 1715 za děkana w tom samém městě, pozděgi pak za kanownjka na hradě pražském wywolen byl, takto pjše o Rakownjku:

„Na tomto králowském kragském před časy slawném městě, brala gsau giná rozličná mjsta sobě přjklad ctnostj a mrawůw, s podiwenjm patřjce ne gen na osoby wýborně cwičené a wysoce učené z Rakownjka pocházegjcj, nýbrž i na chwalitebný občanský způsob, z kterýchžto přjčin ge chtjc nechtjc wychwalowati přinuceni byli.“

„Rodem z Rakownjka byl též *Bartoloměg Hawlich z Wanračowa* (*Bezbeč z Wanračowa?*) kterýž od milosti králowské r. 1588. titulem weršowce korunowaného pro swé krásné ostrowtipné werše obdařen byl.“

Dawid Grinitus (*Dawid Wlasatý?*) sem také náležj; tento opět wšech českých králůw narozenj a korunowánj w řeči latinské sepsal, a králi Maxmilianowi r. 1562. obětowal.“

„*Takowý druhý Tullius byl Jan Cwrček z Cwrčkowa* (*překřtěn Gryllus a Gryllowa*), muž welmi učený a řečnjk wyhlášený. Řečnickau swau proslulost při welkém shromážděnj učených mužů na wysokých školách Prážských r. 1590. ku wšeobecnému obdiwenj dokázal.“

„*Takowý druhý Virgilius byl Mikuláš Čáp* (*Pelargus*), který negen swé wlasti, ale i giných měst chwálu wyhledáwal, protož swá básnická skládánj slawnému magistrátu Žateckému r. 1591. obětowal.“

možno, že w památnjch knihách tolik zanjmawého poznamenáno, an nynj oko zpytatele dėgů nic takowého zde nespatřuge; — čas wše měnj i časy! — Za tau přjčinau Rakownjk nenj poslednj z oněch mjst, genž gakausi poswátnau wážnost w swých šedinách chowá, a protož také gest pozoru každého wzdělanėgšjho wlastence hoden.

„Takowý ostrowtipný weršowec byl také *Jan Skořepnjk* (*Ostratius*), o němž Calendarium Bohemiae tu chwálu dáwá, že ode wšech, kteřj geho sepsánj četli, welice chwálen a wážen byl.“

„Neméně paměti hodnj gsau i mužowé následugjcj;

„*Wáclaw Rubjn*, *Tomáš Savořický*, *Sixtus z Ottersdorfu* a ginj mnozj, genž ku cti slaužj Rakownjku, o nichž prawj Colsinus:“

„Sixtus ab Ottersdorf, Kocin, Kutherus, Adamus
Bis duo Bohemiae lumina gentis erant.

Což asi takto znj:

„Kuther, Adam, Kocin, Sixtus ze Ottersdorfu
Dwakrát dwě českého národu swětla byly.“

W těchto latinsko - učených časech negen králowé a páni, nýbrž i také cizozemci w Rakownjku obwzláštně si oblibowali, o čemž weršowec a dwořan krále Ferdinanda, tehdáž w Rakownjce pozůstáwagjcjho r. 1562 následowně zpjwal:

Parva quidem, sed magna tamen, quae praebuit usum
Hospitii claris nobilitate viris.

Což asi takto znj:

„Město malé sice, předc wšak bylo wznešené welmi
Pohostinu slaweným mužům we šlechtě dadauc.“

Tyto pak okolnosti byly gsau přjčinami, že králowé češtj Rakownjk rozličnými weyhradami a práwy nadali, znichžto potřebné a hlawnj w spisu tomto uwesti prospěšno bude.

Wyznati musjme, že nám popsánj Rakownjka od *p. dra. Durasa* milým dárkem gest, který, co do wnitřnj ceny, slohu gest prostonárodnjho a obsahu nestranného, založeného na wlastnjm přeswědčenj. Na konci toho mjstopisu p. spisowatel sám pronesl w záwěrce to wřelé želánj, aby tento spjsek tiskem wydán a něgakému ústawu wRakownjce obětowán byl; než wšak má-li k oprawdiwému užitku takowá wěc se státi, naskytá se každému českému srdci bezděky ta otázka: *w gakém gazyku*, an p. spisowatel zpráwy swé w raucho cizomluwné zahalil? Cit a mysl národnj, wděčnost k praotcům, a spokogenost s řjzenjm božjm, genž welelo, abychom se zrodili Čechy, brzo a bez rozpaků záhadu tuto rozhodnau. Nemeyljme se zagisté, řkauce, že w gazyku národu našemu přirozeném, který negen celému kragi, nýbrž i wšem neodcizeným Čechům znám gest, a býti má, totiž w gazyku českém. Naše milostiwá rakauská wláda progewila w tom swau k národu šetrnost, poručiwši, aby auřadowé w mjstech, kdeby se co pamětihodného událo, w památnj knihy

sepsali, což se zagisté k tomu cjli nedĕge, aby snad takowá sepsánj w archiwech pochowána, molům a kožegedům za reydiště se dostala, nýbrž aby pamětihodnj dĕgowé národ čjtati mohl, a ge w paměti wděčně zachowal.

Náhodau se stalo, že překladatel w tom samém čase, když se překládánjm této knjžky zaměstknáwal, gakýsi nepochybně w prwnj polowici 17. stoletj zhotowený rukopis nalezl, který w gistém nepatrném domku pohozen prachniwěl. Tento spis, mámeli dle porušené wazby sauditi, neyméně asi ze 30 archů sestáwal, ztratil wšak giž mnoho listů, tak že gen 14 geště archů welmi porušených w něm zachowáno gest. Obsahu totiž mimo některé satyrické básně našj wlasti se týkagjcj a giž welmi porušené, také *poslaupnost richtářů rakownických*, a co za auřadowánj gednotliwých přednostů těchto pamětihodného w městě se stalo. Počjná se giž letem P. 1425. Gsauce té nadĕge, že tjm čtenářstwu, zwlášt ale wzdělanĕgšjm wlastencům a milownjkům dĕgepisu w

hod přigdeme, wyňali gsme toliko méně porušené letopisnj zpráwy o kragském městu Rakownjku z nadzmjněného rukopisu, a připogili gsme ge ku knjžce této. Ačkoli ostatně toto popsánj Rakownjka sotwa učeněgšj částce čtenářstwa z cele zadost učinj, nicméně gsme pewně přeswědčeni, žeby se národu našemu znamenitá služba prokázala, kdy by alespoň každé kragské město našj milé wlasti cosi takowého nám podalo, z čehožby konečně krásný celek mjstopisný zhotowen býti mohl.

Popsánj Prahy, gež nám náš milý wlastenec pan K. Zap roku 1835 podal, prwnj byl pokus toho druhu welmi podařilý; wšak takowéto chwalitebné pokračowánj w literatuře wlastenské, pilnost, swornost a následownost požaduge, máli tento literárnj oddjl k tomu cjli slaužiti, aby našinci dégepisný obraz obdrželi, w němžby wýbornosti a chyby předků spatřiwše tjm lépe se naučili weslowati na wlastnj lodi swého žiwota.

Ostatně nadègeme se tjm spjše hogného odbjránj, an tento spjsek gakožto přjspěwek k založenj *opatrowny pro malé chudé djtky w Rakownjce* ustanowen gest, a negen spisowatel, nýbrž i překladatel tuto práci beze wšeho zisku na se přigali, která aby laskawě od gegich kraganů přigata byla, obapolně snažně žádagj.

W Rakownjce dne 1. Ledna 1837.

Překladatel.

Dègepis.

Králowské swobodné kragské město Rakownjk [1]) obdrželo gméno od raka [2]), gegž i w swém znaku wyobrazowati může. Přjčinu toho pogmenowánj od raka wyprawuge památnj kniha w roce teprwa 1530 započatá: „Několika sto kroků od Karlowarského předměstj bljže kostelječka S. Gilgj stáwal o samotě až do roku 1496 mlýn, u kteréhož se weliké množstwj raků nacházelo, tak sice, že mlynářka po smrti swého manžela, magje mnoho djtek, samými raky ge žiwila. To mjsto až po dnes Mleyniště sluge. Zwěděwše to okolnj obywatelé, přicházeli sem zhusta, a uznawše, že množstwj raků důstatečné užiwenj podáwati by mohlo, počali gsau sobě w tomto okrsku obydlj stawěti, až posléz wes-

---

1) Za těch časů, když wšecka učenost gen w latině se hledala, obdržel Rakownjk gméno Racona; za časů německé učenosti nazwal se Rakonitz.

2) Někteřj gsau toho mjněnj, že gméno Rakownjk nenj odwozeno od raka, nýbrž rakow, což w staročeském tolik znamená gako údolj čili snjžené mjsto.

nice powstala, kterau *Rakowá* nazýwali.“ Dle historiků (Gelas. hist. Tom. II.) padá založenj toto do časů panowánj Kroka. Za panowánj Wáclawa I., krále českého, okolo prwnj polowice třináctého stoletj, byla wesnička ta za město powýšena, což pak král Jan pozděgi r. 1319 negen potwrdil, nýbrž také toto nowé město *Rakownjk* mnohými zwláštnjmi swobodami nadal, z čeho sauditi můžeme, že Rakownjk giž před drahnými časy mnohých práw požjwal, o čem nám ale předkowé žádných důkazů nepozůstawili; nepochybně wšecka pjsma, práwa neystaršj obsahugjcj, k ztracenj přišla. [3])

Prwopočátečně nebyl Rakownjk zděmi obehnán, toliko chrám, kterýžto za wýwody Wladislawa I. r. 1119 wysokými zděmi a hlubokými přjkopy upewněn, tenkráte za malau pewnost powažowán býti mohl. [4]) Žibřid, geden ze Žižkowých wůdců, přinucen gsa od obleženj Křiwoklatu upustiti a se na útěk dáti, skryl se zde. Hanuš Kolowrat spogen s Alšem Hwězdohorským, stjhali Žibřida w patách, a dobywše Rakownjk, ohněm wše w popel obrátili. Měšťané, kteřj se k straně husitské přiznáwali, Žibřida

---

[3]) Sauditi lze, že Rakownjk okolo r. 931 až do roku 936 za panowánj S. Wáclawa stawěti se počal.

[4]) R. 1821. rozbořili měšťané tyto přjkopy, zawezli a srownali doljky, k čemuž se 228,960 kostkowých střewjců rumu potřebowalo. Roku 1834 rozbořili měšťané geště ostatek této zdi, a kámen na stawenj powěcných (realnjch) škol použili.

spěšně do Žatce odwezli, a uzawřewše se do pewnůstky chrámu, udatně se bránili, posléz pak welké sjle nepřátelůw odolati nemohauce, wzdáti se museli. Tauto smutnau událostj neocháblo čilé měšťanstwo, nýbrž to samé bylo příčinau, že se město znowa wystawělo a zděmi obehnalo, k čemužto Gířj z Poděbrad wlastnj powolenj dal, aby se totiž město wěžemi a baštami obehnalo, které djlo se teprw pod panowánjm krále Wladislawa II., syna polského krále Kazimjra, nástupce Giřjho z Poděbrad, započalo a r. 1518 za krále Ludwjka dokonalo. Král Wladislaw II. obdařil Rakownjk zwláštnjm erbem, totiž mezi dwěma wěžma a zděmi stogj otewřená brána, nad kteraužto se čerwený rak klepetama wzhůru w bjlém poli nacházj; půdowá barwa erbu gest lazůrowá. Diplom týkagjcj se této wěci, genžto pořádně a bedliwě reysowaný gest, a barwy gakož i pozlacené arabesky bez porušenj zachowány gsau, patřj mezi neystaršj památky rakownické. Paprockého domněnj, žeby město od erbu gméno dostalo, nepatrné a gednostranné gest, gežto we wšech latinských rukopisech práwa městská obsahugjcjch, ačkoliw bohužel giž přepsaných, město giž od dáwna Rakownjk, a měšťané cives rakonicenses gmenowáni gsau.

Až do 1588 byl Rakownjk Křiwoklatskému Hrádku, (něm. Bürglitz, nynj Pürglitz) poddaný. Král Rudolf II. připogil geg na wšeobecnau žádost českých pánů ke třjdě král. swobodných

měst třetjho stawu, což nám dokazuge králowský rukopis až dosawade w archivu schowaný, kdežto se wšak ani zmjnka nečinj, žeby se bylo město, gak Šaller chybně wyprawuge, z Křiwoklatu wykaupilo, ano spjše se domnjwati lze, že král z pauhé přjzně Rakownjk na ten způsob wyznamenal, poněwadž také gestě giná práwa až podnes město na panstwj Křiwoklatském požjwá, n. p. práwo pastwy, lámánj kamene, sbjránj suchého klestj, ano i práwo lowu na wysokau zwěř pro městského děkana. Za to platj městský důchod křiwoklatskému důchodu ročně 58 zl. 39½ kr. w. č.

Mimo taženj husitské pod wůdcem Žibřidem gest také pamětihoden okrslek rakownický w třidcetileté wálce pod Ferdinandem II. Roku 1620. sešla se asi půl hodiny od Rakownjka na sewernj straně dwoge wogska; totiž wogsko Bedřicha krále českého, přjgmjm Zimnjho, pod wůdcem Anhaltynem Mladšjm, a pak wogsko cjsařské, gežto sestáwalo z wogska Maximiliana wéwody baworského, pod wůdcem Tillim, a wogska Ferdinanda I. arciwéwody rakauského pod wůdcem Rudolfem Tieffenbachem. Naše wogsko po mnohých krutých wálkách giž welmi slabé postawilo se zde proti padesáte tisjc silnému cjsařskému wogsku. Denně se spatřowaly šarwátky. Dne 30. Řjgna strhla se neytužšj bitwa, tak sice, že w českém wogsku mimo giné mrtwé také se našli pán Bohuslaw *Donský* a wůdce Krac. Z cjsařských padli

wůdcowé Aquaviva a Fugger; neapolitanský wůdce hrabě Buquoi byl nebezpečně raněn. Ačkoliw se wogsko české w rakownických a we wolešských lesjch bljže Kokrdowa dobře bylo skrylo, anto až po dnes přjkopy [5]) na způsob prawidelných wogenských zákopů zde se nacházegj, předc pět set wogjnů na poli zůstalo; také prý gich mnoho od nepřátelů powěšeno bylo. Žádná strana, ani cjsařská ani česká wjtězstwj sobě přiřknauti nemohla, až posléz cjsařštj, trpjce giž welký nedostatek w potrawě, (neboť Čechowé daleko široko wše, co možné bylo, odwezli, a ostatnj wše ohněm zničili,) nuceni byli buďto hladem zahynauti aneb na Anhaltyna celau silau udeřiti. Arci že wéwoda baworský mnoho wozů s potrawau ze swé země očekáwal, kteréby se mu byly newyhnutelně dostaly, kdyby ge byl Mansfeld za Plznj wšecky nezagmul. Cjsařské wogsko tedy opustiwši swé leženj, celau mocj na Čechy po znowu se wyřjtilo. Anhaltyn se negen nepřjteli wyhnul, nýbrž cauwnul spěšně až k Aunošti, načež pak 8. Listopadu ona památnj *bitwa na Bjlé Hoře* se swedla, w kteréžto český lew, nepřátelskými ranami unawen, rakauskému orlu podlehl.

Rekowský tenkráte Rakownjk, genž také toho času swátost oltářnj pod obogj bral, při-

---

5) Do dnešnjho dne nalezá zde kopagjcj nádennjk ostatky této kruté události, totiž starožitné podkowy, šawle, dýky a t. d. což se až dosawade wždy českému museum zaslalo.

chýlil se k českým stawům, kteřjžto swá, giž od starodáwna užjwaná dědičná práwa, aby totiž krále českého sami na trůn dosazowali, statečně bránili; pročež měli za pokutu Senomata, kteréž toho času giž Rakowničanům patřily, ztratiti, což zwláště také proto se státi mělo, že Rakownjk králi Matyášowi r. 1613. smluwenau sumu za tento statek we 24,500 mjšeňských (ßßß) [6]) záležegjcj skrze welké ustawičné wnitřnj wálky zaplatiti nemohl, a w důchodech welké dluhy učinil; [7]) za tau přjčinau, že se Rakowničtj zase brzo k cjrkwi přiwinuli, a krále Ferdinanda za odpuštěnj důchodenských dluhů žádali, opět negen Senomata obdrželi, nýbrž král se o to sám postaral, aby wěřitelé djlem třetj, djlem pátý djl, a zastaralé auroky ale docela Rakowničanům odpustili. Tjm způsobem se město zpowolna zpamatowati počjnalo, počjtagjc roku 1646 geště 33,387 ßßß. dluhu. Nynj město ale dluhů docela sproštěno, nade wšemi městy krage swého wyniká,

6) Rozumj se zde mjšeňských kop grošů, genž se znamenjm ßßß. udáwalo. Čechowé počjtáwali penjze buďto na kopy mjšeňské anebo na kopy české (ßß. česk.). Cena kop nebyla wždy stegná. Kopa grošů českých = 140 kr; kopa grošůw malých čili mjšeňských = 70 kr. Dle Zlobického, professora českého gazyka we Wjdni, platila kopa česk. 15 zl. a kopa mjseňská 11 zl. 40 kr. Za Rudolfa II. kop. č. platila 5 zl. 32 kr., kopa mjšeňská 2 zl. 46 kr.

7) Mezi wěřiteli swými měl Rakownjk také učeného toho času powěstného hwězdáře Ticho de Brahe k wyplacenj, gehožto kwitancj w originálu nedáwno geště w archiwu *se nacházela.*

an důchody toliko na penězjch giž 80,000 zlat. wynesly.

Pozděgi Rakowničané skrze neaurodná léta, ohně, welké powodni, nemoci, a skrze welké platy, totiž: pokutnj poplatky po bitwě na Bjlé hoře, které František I. nedáwno wyzdwihl; skrze plat z hlaw od r. 1645, skrze kontribucj od r. 1705, kde samotný Rakownjk měsjčně 146 zl. 34¾ kr. dáwati musel, mnoho nesnázj zakusili.

Nicméně předc r. 1702 se zde 109 cizjch mladých swobodných řemeslnjků usadilo, mezi nimiž se také nacházel geden hogič, geden lázebnjk (*balneator*) a geden lékárnjk. Ostatnj tito lidé byli prý obyčegného toliko řemesla; teprwa nynj také ginj řemeslnjci, gakož klempjř, nožjř, cukrář, pokrywač a t. d. do města přišli. Nyněgšj auřad béře zwlášť na to ohled, aby schopnj lidé řemeslničtj a sice wyššj třjdy se přigjmali, gako hodináři, zámečnjci, truhláři atd.

Poloha, hranice a okolj.

Rakownjk neležj u prostřed swého krage, gemuž gméno dalo, nýbrž wjce na západnj straně w rozkošném audolj na potoku, gemuž gméno Hledeň [8]) (Geldenbach); obyčegně sluge nynj potok Rakownický.

8) Snad pro geho čistau průhleditau wodu tak nazwán.

Dotčené audolj k gižnj a k sewernj straně znamenitým přjwršjm obstaupeno gest; na wýchodnj, západnj a gihozápadnj straně w malé wzdálenosti owěnčugj tuto kraginu lesinami porostlé hory, tak že se může řjci: Rakownjk ležj w kragině hornaté a lesnaté. Na gižnj straně města twořj Hledeň čtyry rybnjky, na wýchodu, západu a gižnj straně sahagj, mimo několik zahrad, bahnitá luka až k městu a předměstjm, což arci ku zdrawj slaužiti nemůže. Prawda, že magitelowé wysušugj bahnišťata, což ale ne pro zdrawj, nýbrž pro wětšj užitek se stáwá.

Neybližšj ostatnj okolj rakownická gsau djlem, wjce méně přjkré, zřjdka rowné role, djlem zwláště na západnjch wýšinách, lesy, což kraginu gaksi mile střjdawau činj. K wýchodu hraničj okrslek Rakownický s Křiwoklatskými, k gihu Krušowskými (oboge to náležj k panstwjm knjžete Fürstenberka), a Kolešowskými lesnatými wrchy (hrab. Bedřicha Wallisa); k západnj straně hraničj Rakownjk s poddaným městysem Senomaty, kdežto mjrně otewřené audolj, hugnau trawau porostlé obě mjsta spognge; zde se také nalezá onen tak nazwaný poprawnj wrch; djlem činj hranice zde, gak i k seweru, Woleššký, Antonjnowi hraběti Marawigliowi náležegjcj, djlem Krušowské lesy. Neybližšj sausednj mjsta gsau následugjcj wesnice: Lužna, Ryšjn, Chlum k wýchodu; Pawljkow, Senec, Lubna k gižnj straně; Hostokrey,

Senomata (městys), Nauzow, Přjlepy a Kněžowes k západu; Kraučow, Wolešna a Lišana k sewern.

U Rakownjka gsau *dwa potoky*. Geden z nich a sice onen silněgšj, genž Rakownickým potokem se nazýwá, teče z Petrohradského panstwj přes Senomata, probjhá na délku celé Rakownické audolj, přigjmá pod Senomaty dwa potůčky do sebe, z nichžto geden z panstwj Petrowického a druhý z panstwj Kolešowského přes Přjlepy přicházj, točj se pak mnohonásobně přes bugná luka mezi Rakownjkem a Senomaty ležjcj, protéká gižnj předměstj, twoře zde 4 rybnjčky, a spoguge se asi 2000 kroků pod Rakownjkem s *Čerweným potokem*. Tento potok opět počjná na Krušowském panstwj ze dwau potůčků nad Lišany se spogugjcjch, přigjmá pak na swé cestě negen Wolešský potůček, nýbrž i wšecky prameny Wolešských lesů, protéká na to pod Rakownjkem dwa znamenité rybnjky, přigjmá ze Křiwoklatských lesů geště geden potůček, a spoguge se u onoho tak nazwaného Nowého mlýna s potokem Rakownickým, swrchu giž podotknutým, w geden toliko potok. Tento giž znamenitý potok protéká lesnaté Křiwoklatské hory, a takto skrze romantické audolj se krauže, u wesničky Rostoka, na Křiwoklatském panstwj, do Beraunky wbjhá. Na těchto dwau potocjch, kteřjžto se často rozwodňugj, počjtá se mimo gednu papjrnu 10 k Rakownjku poddaných, neywjce emphiteuti-

ckých mlýnů, mezi nimiž gich 6 pilami a gednau walchau opatřeno gest. Pak se zde nacházj geště geden malý gedenáctý mlýn, ležjcj na onom potoku, který z půlnočnjho djlce Křiwoklatského lesa přicházj, a dřjwe nežli se s Čerweným potokem spoguge, tři rybnjčky u Rakownjka tweřj. W těchto rybnjcjch a potocjch až do dneška množstwj chutných raků se zdržuge. Prostrannost desjti rybnjků u Rakownjka obnášj 79 gjter 1296 □ sáhů. Prostrannost Senomatského rybnjka 1 gjtro 654 □ sáhů. Toliko 3 z nich k nasazowánj, ostatnj djlem k rozmnožowánj (k třenj), djlem k wychowáwánj ryb slaužj.

Hospodařenj s těmito rybnjky náleželo až do roku 1835 obci, roku wšak toho samého přišly wšecky tyto rybnjky dlé neywyššjho nařjzenj k pronagmutj. Společnost sestáwagjcj z 10 osob pronagmula na 6 let wšecky rybnjky za 144 zl. stř. Dle každoročnjch aučtů připadne w průměru na geden rok až dosawáde toliko 50 ctř. ryb, genž tyto rybnjky podáwagj. Připadá tedy na gedno gjtro rybnjka 63 liber welkých ryb, neb na penězjch 6 zl. 18 kr. stř., poněwadž se geden centnéř za 10 zl. stř. platj. Přirownámeli tento wýnos s wýnosem nyněgšjho pronagmutj, snadno nahlédnauti, že obec samostatné řjzenj nad rybnjky ročně 366 zl. stř. státi muselo. Poněwadž se až do r. 1835 rybnjky nepřesazowaly, wždy po třech letech giž *dokonale* zrostlé, welmi chutné ryby poskyto-

waly. Neyhlawněgšj druh welkých ryb gsau kapři a sice ti tak nazwanj hladcj, pak důstatečné množstwj štik k wymořenj zbytečné wodnj zběře; pak se geště zdržuge welké množstwj wýborně chutnagjcjch ljnů a okaunů, kteřj se sami nasazugj. Gak se tyto wšecky wěci asi w nágmu dařiti budau, wyswětlj budaucnost.

Na studně ani Rakownjk ani Senomata nauzi nemagj — neb w každém skoro domě alespoň gedna se nacházj. Woda wšak rozdjlné gest dobroty; tak n. p. woda sewernjho pořadj města, má wodu pro lidi škodliwau, totiž nechutnau, trochu smrdutau, a bjlé barwy; pomocj lučby neukazuge se ani swobodná kyselina uhličnatá ani gakýs uhlan neb sjran wápničitý. Naproti tomu wšak gižnj pořadj města má opět wýbornau wodu. Diwná to arci wěc, že tato dwoge pořadj sotwa 50 kroků od sebe wzdálená, giž tak znamenitě rozdjlné wody magj. Rozdjl ten wlastně w tom záležeti bude, že prameny sewernj strany mělké a gak řjkáme často galowé ostáwagj, kdežto prameny gižnj strany hluboké a stálé gsau, protož také woda twrdá, chutná, čerstwá, a welmi zdrawá gest, poněwadž w sobě bohatě držj kyseliny uhličnaté, gegjžto nepřjtomnostj piwo i žampanské wjno se wjce neperlj a dokonce k pitj negsau. Studenost gegj na teploměru stále gest na 8° R. Žjdla čili minerálnj prameny ani w Rakownjce ani w okolj se nenalezagj. — Petrowické kaupele žádnau přednost

čjwá na mohútných wrstwách křemenitých potopenin, z kteréžto přjčiny zdegšj stromowj křiwě a zakrněle roste.

Pohořj w prawém smyslu toho slowa Rakownický okrslek nemá; pahrbky zdegšj gsau toliko skláni wzdáleněgšjho pohořj, a činj na gižnj straně patu bljzkého Seneckého pohořj k panstwj Petrowickému patřjcjho, pak hory Pawljkowské, náležegjcj k panstwj Krušowskému (Křiwoklatskému), k sewernj straně patu hory Přjlepské, k panstwj Woleškému náležegjcj. Čtwrtá wýšina wyniká u prostřed mezi prwnjm a poslednjm pahrbkem nadřečeným na straně západnj. U městyse Senomat končj tato wýšina přjkře, gest kamenitá, holá, sestáwagjc z hrubé smjšenice křemelité.

Wýšiny tyto berau wždy základ swůg na oněch horninách, genžto se w nadgmenowaných pohořjch nalezagj. Tak n. p. zelenaud (Diorit) a droba (Grauwacke), genž pohořj Petrowické a Senecké twořj, mezugj na wýchodnj straně w Pawljkowské hoře s twrdým buližnjkem (hornina: Kieselschiefer), kterýžto k gižnj straně we pahrbcjch Seneckých a Lubenských, mimo kus skály u Lubny, kde se zelenaud láme, wesměs spodinau gest, a gen mjsty hlubokými prorwami w hlinatých djlcjch přetržena gest. Mimo to se táhnau po celé skláni Petrowického a Seneckého powršj nepochybně ložjska kamenného uhlj, gehožto wrstwy od wýchodu k západu směřugjcj, úhlem 4°—6° na

sewer se klonj, a w prorwě Pawljkowského wrchu opět wynikagj. Dle učiněných zkaušek nenalezá se w Rakownickém chotaru tolik kamenného uhlj, aby se dobýwánj wyplatilo. Wýkopy hawjřské u Lubny a u Petrowic giž před několika lety wynalezené, gsau zhlaubj $^3/_4$—2 loket. W roku 1835 nalezené kamenné uhlj u Sence má na 4 lokte mohútné sloge; uhlj gest wýborné, zhořj do popele, ani škwárů ani puchu nezůstawugje. Kamennouhelné sloge gsau w břidliwci bezlesklé, z černa měnjcj se do zamodrala; ostatně gest těžká a držj trochu sjry w sobě. Hornina, která břidlici kryge, gest tuhá a popelawé barwy, bez zkamenělin rostlinných i žiwočišných. Průchody hawjřské se stawj dle obyčegného způsobu, a rozcházegj se na wšechny strany. Na wýchodnjm konci Pawljkowské hory, až k Rakownické papjrně sahagjcj, přestáwá břidlice, aneb raděgi měnj se w břidlici kamenčitau, w mohútných wrstwách, tak že giž po několik let kyselina sjrkowá (olium, Schwefelsäure), s prospěchem w tom okrsku se připrawuge.

Spodina sewernj skláni a celá sewernj polowice Rakownické půdy sestáwá, gak giž dotčeno, z žernowu (zrnowu, Grünsandstein), který ne wšudy stegně twrdý a pewný gest, nýbrž mjsty křemelemi, bjlau hlinau aneb ginými železitými částkami na wzduchu rozpadawými se nalezá. Semotam nacházj se mnoho přes 100 centnéřů těžkých slepenečných spaust,

které opět z menšjch oblátkowých walaunů nestegné formy, barwy a welikosti spogeny gsau. Kdoby se o přjtomnosti a budowě nadgmenowaných spaust přeswědčiti chtěl, wygdi po dešti, a uzřjš křemele wětšj neb menšj, které neywjce s popelawau, modrau, polotwrdau hrnčjřskau hlinau a pjskem spečeny a spogeny gsau. Na gižnj straně buližnjk hlawně panuge, na wýchod we wršjch onen tak nazwaný slidec (Glimmerschiefer); oba druhy hornin srážj se na wýchod djlem na Hlawačowsku, djlem na Hansku až ke sklenné huti Rakownické, nynj Slabeckému swobodnému pánu z Hildebrantu náležegjcj. Na půlnočnj straně sewernj skláni, které mjsto pod gménem Bendowka známo gest, nalezáme u welké rozlehlosti wýbornau hrnčjřskau hljnu, která se buďto powrch aneb několik sáhů zhlaubj hogně ukazuge. Necháli se něgaký čas wětrati na wzduchu, zhotowugj se z nj wýborné a trwanliwé známé Rakownické hrnce a giná wšeliká nádobj. Západnj polowice skláni sewernj gest obecenskými Rakownickými lesy a křowjm porostlá. Nedaleko odtud bljže wesnice Přjlepů, stogj o samotě hora k panstwj Woleškému patřjcj, na gegjmžto neywyššjm wrcholu nalezá se ona daleko powěstná skála, kde se neywýborněgšj žernowy lámau, z nichž neylepšj mlýnské kameny se tesagj. W zimě w letě gest zde 20 i 30 lidj pracj zaměstnáno. W průměru se ročně 300 mlýnských kamenů do neywzdáleněgšjch mjst toho krage, ano i do hlaw-

njho města rozwážj. Hmota kamene gest welmi tuhá, sestáwagjcj z křemenitých zrnek s běloleskljmi plochami, a z twrdé bělozažlautlé železité hljny, kterážto gmenowané látky pewně spoguge. Mohútnost této skály až dosawade nelze určiti, poněwadž se wylamowánjm teprw 6—7 sáhů weyšky a 10—12 šjřky obgewila. Málo kde se nacházegj rozpukliny, z kterých prospěšněgi gest začjti lámánj. Práce ta se koná nebozezy, dláty, kladiwy a sochory, pro kterézto nástroge, aby se zhotowowaly a w dobrém stawu držely, zwláštnj kowárna zde wystawěna gest. Skála ta žernowowá časem býwá pronagmuta, a wynášj nynj 900 zl. na střjbře.

Powětrnost a ginj úkazowé oboru wzduchowého.

Podnebj zdegšj za přjčinau kotlowité njzké polohy Rakownjka znamenitě lišj se od podnebj sausednjch mjst. Snjh se wždy na zimu o osm dnj opozdj, a na gaře opět osm dnj dřjwe než w mjstech okolnjch tage. Panugjcj wětrowé gsau, západnj, gihozápadnj a sewerozápadnj, málo kdy sewernj, ale neyřjdčegi wýchodnj. Přjčina toho gest, poněwadž toliko k západu okrslek Rakownický bez wrchů, se wšech giných stran ale z hústa wrchy a lesy obkljčen gest; wětrowé západnj gsau neywjce buráciwj a trwanliwj; gsauli mjrnj, a když oblaka njzko

stogj, působj mjrné deště, w zimě chumelcnice; sewerozápadnj wjchr býwá welmi studený, a přinášjwá s sebau mnoho sněhu; gihozápadnj a gižnj wjtr welmi teplý a přinášjwá bauřky. Gak se obyčegně w hornatých a lesnatých kraginách stáwá, též i město powždy bauřkami, silnými dešti, ligawci, hromobitjm a krupobitjm nawštěwowáno býwá. Tak n. p. w památnj knize stogj zaznamenáno, že r. 1646 dne 23. Čerwence mezi 20. a 21. hodinau celého orloge se weliké hromobitj a krupobitj strhlo; hrom udeřil do wysoké brány, rozbil gednu makowici a geden djl střechy, zabil wěžného a bránského; několik osob zde se zdržugjcjch silně ohromil, předc wšak nezapálil. Roku 1690 dne 4. Prosince bylo w městě *třesenj země* spozorowáno, tak že wjce domů, gakož i dům radnj a wysoká brána se otřásly; na bráně hlásný strachem pogmut dolů na autěk se dal, a ten den nahoru si netraufal. R. 1693 udeřil hrom do hlawnjho chrámu, porušil znamenitě střechu, wrazil do kostela, a roztřjštil tam městskau cechownj před welkým oltářem stogjcj korauhew, která dle tehdegšjho způsobu welmi hmotná a 4 sáhy dlauhá byla. Gedna takowá až podnes w kostele se schowáwá; r. 1694 pršelo po tři dni tak silně, že weliká powodeň powstala a Rakowničanům mnoho škod nadělala. R. 1695 dne 4. a 5. Čerwna byl tak znamenitý mráz, že woda na rybnjcjch na nůž tlustě zamrzla, listj zmrzlo,

a wšecko opadalo; předešlá zima byla welmi tuhá. Roku 1697 napadlo okolo wánoc welmi mnoho sněhu, kterýžto až přes welikonoce ležel, což osenj welice uškodilo, a welkau neaurodu způsobilo, tak že mandel žita gen na čtwrci šel, a sláma celá černá k žádné potřebě se nehodila. O rok pozděgi se strhla u Rakownjka, zwlášť ale k západu na Petrohradském panstwj u Gesenic baufná chmůra a takowý ligawec, že tudy wzniklá powodeň wšecky tamėgšj welké rybnjky negen potrhala, nýbrž i u Rakownjka neslýchané wýši dosáhla, tak že takořka celé město potopila a dolegšj městskau zeď z délky 800 sáhů strhla. Na náměstj powodeň ta přehrozná dosáhla $2^1/_2$ lokte wýšky. Dwa a třidcet domů w městě bylo tak porauchána, že za obydlj wjce slaužiti nemohly. Na Lubenském předměstj odplawila woda 6 stodol a dwě chalupy. Utopilo se sedm lidj, 38 kusů howězjho, 30 kusů skopowého, a 32 kusů wepřowého dobytka. Dřjwj ze dworů, wšecko seno bylo odplaweno; žádná hráz nezůstala bez porušenj, ano i několik mlýnů rozbaufený žiwel odnesl. Toliko sprawenj rybnjků stálo 2,548 zl. stř. R. 1731 byla hogná úroda; tento rok se okazowala na obloze gistá znamenj, podobagjcj se welkým ohniwým slaupům. Dne 16. Listopadu t. r. strhnul se od západu přenáramný wjchr, sházel střechy, zdi a sochy, a toliko w Rakownických lesjch přes 1000 silných kmenů z kořen wywrátil. Škoda ta

wynášela gen w městě 300 zl. Zima toho roku byla slabá, nebylo ani ledu, ani sněhu, z čehož mnoho nemocj pocházelo.

R. 1809. dne 16. Máge hrom do stodol za wysokau branau udeřil, a 6 gich zapálil. Ten samý den r. 1820 udeřilo w dům, náležegjcj obchodnjkowi Breychowi, nedaleko radnice, ale nezapálil. R. 1822 dne 10. Čerwence odpoledne, když slunce na obloze nebeské spanile swjtilo, a wederně pohřjwalo, widěli někteřj lidé ohniwau kauli, [8]) kterážto z oblak do tak nazwaného kowářského rybnjka, bljže přjbytku šewce Ant. Laibla, wpadla, na kterémž mjstě po několik minut prý se woda na loket zweyšj wyhazowala, což, gakoby se wařila, wypadalo. W tom saméın roce, dne 26. Čerwence, bylo hrozné krupobitj; okolo 10. hodiny ráno totiž wyďapila se na západě strašliwá černošedá chmura, která celý západnj obzor zatemnila, náhle se přibližowala, a nepřestáwagjcj temné hučenj hromů bljže a bljže se waljcj, prozrazowalo giž nastáwagjcj neštěstj. Teploměr stál na 18° R.; tlakoměr ale na 27'' 2''', an se okolo 11 ½ hodině hrozný wjtr strhl, načež pak hned welký li-

---

8) Byl-li to powětroň (Meteorstein) a byl-liby k wyhledánj, *každé Museum a Přjrodowna stegnau wáhu zlata za něg dá.* Bylo nám praweno, že při prwnjm lowenj ten rybnjk wypuštěn byl, a že w těch mjstech, kde tento úkaz se zgewil, dosti hluboko hledáno bylo, wšak ani toho *neymenšjho se nespatřilo.* —

gawec powstal. Ligawee ten sotwa minutu trwal, a giž tlakoměr náhle na 26'' 6''' spadl, krupobitj přenesmjrné wzalo nynj swůg počátek, a bylo tak husté, že ani neybližšjch domů spatřiti se nemohlo, a w 5ti menšinách (minutách) giž na 6 caulů zweyšj ledowých kaulj leželo. Napotom zase následowal ligawec asi půl hodiny trwagjcj. Hrom bil neustále, udeřil w Knežowsi w geden statek, a zabil dwa koně; wyhořelo 7 stawenj a 4 stodoly. Tlakoměr wystaupil opět na 27'', a teploměr padl až na 10°, nebe se wygasnilo, rozwzteklenj žiwlowé utichli, a pole wypadaly, gako w temnau mlhu zabalené. Smutnýž to byl pohled na lid sem tam blaudjcj a hořekugjcj — neb mnohý ztratil we chwjlce celau naděgi hogného zklizenj. Wše co žiwého pod nebem bylo, neb rostlo, w 5ti menšinách času zkaženo a zničeno bylo. Štěstj ale tomu chtělo, že byl ranný rok, tak že wětšj djl ozimku giž sklizen byl. Co ostalo na poljch, ani slámy neposkytlo. Na stromjch nezůstalo ani ratoljstky. Luka stála pod wodau, zwěř byla neywjce pobita; lid po košjkách nosil z pole zagjce a kuroptwe. Celé stádo hus, genž na pastwu wyhnáno bylo, zašlo při této nehodě. Lidé, kteréž to na cestách chytilo, byli silně raněni. Wětšj djl krup wážil 4 — 5 lotů, žádná méně 1 lotu. Tyto kraupy byly wesměs kulaté, ledwinowé, paprskowého lomu, a u wnitř bjlého gádra. Ačkoli

pak teplo wždy w průměru na 15° R. stálo, nicméně geště po 14 dnech w chládku se tento nezwaný host nacházel; neb napadlo gich takowé množstwj, že se záwěge sáhu zweyšj spatřowaly. Zdá se, že přirozená poloha Rakownjka a západnj kraginy tomuto na začátku u wýši se wznášegjcjmu mračnu přjležitost poskytly, spustiti se. Neb k západu 1 ½ hodiny od Rakownjka, otwjrá se ono giž dotčené audolj Rakownické, kdežto pak strašné mračno, až sem přes wysoké kraginy se waljcj, celau wolnost nabylo, a wlastnjho břemena krupobitjm se zprostilo. Prostora krupobitjm zasáhnutá, w gegjmžto prostředku Rakownjk ležj, obnášela w šjřce asi ½ hodiny. Ačkoli mračno pak se roztrhalo, a mnoho kragů w Čechách, ano celé Slezsko proběhlo, předc semotam geště welkých škod natropilo. Nenj třeba upomenauti, že střechy, obmjtky na domech, a wjce než tisjc wýhljdek okenných porušeno bylo. I na brambory zle aučinkowaly welké kraupy, nať byla až k zemi utlučena, a poněwadž geště byly neodkwětly, zůstaly malé, wodnaté, negen pro lid nýbrž i pro dobytek nezdrawé, a shnily w krátkém čase. Stromowj se dlauho nemohlo zpamatowati, a mnoho docela ho uschlo.

Podotknutj také hodná gsau okazowánj se bludiček, které za teplých měsjců na gižnj straně okrsku Rakownického hogně widěti. Tento úkaz zrowna na těch poljch se wysky-

tuge, která koželuhům patřj, na nichžto mrwa z hnátů, kostj, pazaurů, chlupů s wápnem přimjšeným sestáwá, z čehož pak se za weyparných dnů gistj gednodušj (posud lučebnickým uměnjm nerozlaučenj) prwkowé, totiž wodjk a kostjk a t. d. wywinugj, na wzduchu slučugj, a při tomto děgi swětélkugj.

R. 1830 bylo na sewern widěti w Rakownjku, gakož i w mnohých kragjch králowstwj Českého ono pamětihodné sewernj swětlo, které se welké ohniwé záři podobalo. Trwalo wjce než 1/4 a zponenáhla se tratilo.

Kwětena.

Swěženj rostlin řjdj se, gako wšude, dle wýbornosti půdy, dle wyššj neb nižšj mjstnj polohy, dle sklonitosti a polohy polj, a dle wšeobecných wýminek,gakož gest wláha, wzduch, swětlo a teplo. Při rostlinách neobstarávaných nacházj se wesměs prostřednj čilost a bugnost, na bylinách, genž ale rukau lidskau se wzdělávagj, spjše widěti bugařiwost než známky zakrněnj. *Zahrady*, poněwadž málo užitků wynašegj, málo kdo wysazuge. Co se týká lesnjho stromowj, může se w prawdě řjci, že ačkoli Rakownické lesy daleko rozhlášeny gsau, Rakownjk předc gen málo gich má, a ty gsau neywjce špatné — čehož přjčina za gedno špatná půda gest, a za druhé se zdá, že předkowé gich neprawidelně zaklá-

dali; — a pak také, že lid chudý, pospolu i swéwolný gsa, mnoho pokazj, gak se to w obecných roljch a lesjch obyčegně stáwá. K Senomatům ale předc krásný mláz se ukazuge; wšak kdož wj, co geště geg zlého potkati může, než oněch 80 let mine, kdež co les teprw užitek přináśj. Wysokých kmenů se málo nagde, a ti gsau nerownj a nezdrawj: — protož nenj diwu, že prostranstwj rakownických lesů 469 gjter obnášegjcj, předc skoro žádný užitek pro obec nenese, ačkoli město nynj dohljženj a sprawowánj wrchnjmu myslivci dobře placenému, pak dwěma hagným swěřilo, a letošnjho roku (1835) gednoho lesnjho saustawnjka (systematora) přigmulo. Co se času swěženj bylin a gich zcházenj týká, Rakownický okršlek pro swau njzkau polohu wždy o celých 14 i 20 dnj déle bylinám žitj popřáwá, nežli kraginy okolnj. Pročež i žně wždy o osm dni dřjwe nastáwagj, nenj-li žádných překážek. W průměru býwagj zde žně w druhé polowici Července a w prwnj polowici Srpnu.

Rolnictwj.

Okršlek zoráwaných dominikálnjch a rustikálnjch polj, dle wyměřenj od r. 1789, obnášj dohromady 2111 gjter, 997 sáhů a sice dominikálnjch 402 g. 538 sáhů. Při poddaném městys Senomatech gest:

dominikálnjch	358 g.	557	□	sh.
rustikálnjch	365 -	1165	□	-
dohromady	724 g.	142	□	sh.

Dle wnitřnj ceny mohau se tato pole na tré rozwrhnauti, gakož giž dotčeno.

Pole prwnj třjdy gsau djlem wrowinách, djlem w mjrných sklánĕch. Půda takowých polj sestáwá z prawidelné smĕsice železité prsti, dobré mastnice, z trochu wápna a pjsku. Pole druhé třjdy sestáwagj z tĕch samých látek, toliko w giném pomĕru; skloňugjce se k obzoru, chowagj w sobĕ ménĕ tučné zemĕ a wápna, tjm ale wjce hrubého pjsku, hliny a břidlicowých drobtů. Pole třetj třjdy pro swau přjkrost zcela dobré zemĕ zbawená, sestáwagj obyčegnĕ ze samého hrubého pjsku, křemene a z bjlé hljny.

O Senomatských poljch, zwlášť o tĕch, genž ku dworu náležegj, se může řjci, že wesmĕs lepšj gsau Rakownických; že ale Rakowničané wjce skljzegj, toliko pilnosti a průmyslu swému co dĕkowati magj. Ku wzdĕláwánj polj užjwá se zde giž od starodáwna gednoklaná, mjrnĕ okrauhlená *radlice*, genom při sauwrati, a při wyoráwánj bramborů narážj se onen tak nazwaný hák. Tento nástrog welmi přimĕřený, wšak potahu tĕžký, podobá se lopatĕ, a gest na pluhu s dwĕma prkénkama trochu šikmo k gedné stranĕ zaražen.

Ljchy se dĕlagj wesmĕs 15 — 20 střewjců z šjřj. Prostřednj hlaubka gednotliwých

brázd dělá se na 3½ caule; hlubšj oránj sotwa kdy užitek přinášj. Dřjwe než se do pole sege, třikráte se přeoráwá, pilněgšj hospodáři i čtyrykráte to činj. Neywětšj částka polj se obsjwá obiljm — ostatnj se getelem a wogtěškau posjwá a bramborami wysazuge. Nenj žádná pochybnost, žeby také giná pjce se zde wedla, n. p. wjčenec (ligrus, auobrychis agrorum). Málo kdy se auhor posjwá směskau. Lenu se gen málo na poljch spatřuge. Způsob wzdělávánj polj gest onen obyčegný třetinowý. Do auhoru se sege pšenice nebli žito, a sice na zimu, zřjdka kdy na garo — pak se druhý rok sjwá gečmen, a posléz owes — aneb mjsto obau se sázjwagj bobaly rozličných oddružj. Mnoho-li se od každého druhu obilj sege, poznáme neylépe dle sklizenj gednotliwých obilnjch druhů. W běhu třech roků se následugjcj sklizenj spozorowalo:

	w Rakownjku		*w Senomatech.*	
pšenice	2015	měřic.	1247	měřic.
žita	3675	—	1909	—
gečmene	3979	—	1492	—
owsa	1588	—	957	—

Mimo znamenité množstwj bramborů nenalezagj se zde žádné rostliny kořenowité. Z oddružj bramborowých toliko zde dwoge gest, totiž ono welké anglické, a pak oddružj jakubčat, které se zde giž o Sw. Jakubě wydobýwagj; brambory toho způsobu gsau podlau-

hlé a zahnuté, protož také lid rohljčkami ge nazýwá.

Luka.

Weškera luka rakownická obnášegj w

prostrannosti	. .	275	gjter	120	□	sh.
w Senomatech	.	140	—	1103		—
Dohromady	.	416	—	223		—

Gsau djlem w močálech, djlem na suchoparech — ale wětšj djl w dobré půdě ležj. Seno gest dlauhé, zakyslé — totiž dobré pro koně, ačkoli také dobré kořenité seno pro owce, owšem w menšj hognosti, se zde dařj. Průměr třj roků udáwá, že se ročně sklizuge:

u Rakownjka.	Sena 2740 Ctř.	Otawy	1497 ctř.	
u Senomat	— 1735 —	—	1222	—

Zdegšj luka magj se tak k poljm, gako 100 : 234, přirowná-li se měřice obilj k centnéři sena. Uwážjme-li, že dobytek w stágjch mjsto sena giný obrok dostáwá, snadno se u přirownánj počtu dobytka udáwá, že mnoho sena zbýwati musj, gakož i také ročně se stáwá, že Rakowničané mnoho sena do okolnjch kragin prodáwagj.

Chmelařstwj.

Tato wětew rolnictwj od dáwna se zde zanedbáwá, ačkoli ona malá částka chmelnic

neohrozenými hospodáři udržená dokazuge, že Rakownická půda nikoli za poslednj we přjhodnosti ku chmelnicem považowána býti nemá, a předc neunawenému rolnjku práci odměňuge. Bylina tato znamenitě w ceně se měnj; n. p. platil se chmel r. 1830 za dwacetnjk střjbra, a r. 1832 giž za 18 i 19 zl. střjbra kupowán byl, což padesáterau náhradu za ona laciná léta poskytlo; a až podnes chmel se geště držj w obstogné ceně. R. 1834, kde chmel se wesměs powedl, platil předc geště hned po česánj as 5 — 7 zl. stř., a až podnes na 3 zl. stř. stogj. Tato hezká cena způsobila, že mnoho hospodářů rakownických i Senomatských nowé chmelnice zakládali; ačkoli co do gakosti (qualitas) Rakownický chmel Senomatskému přednost postupuge, nicméně předc sládci rádi Rakownický chmel kupugj, a často dobře platj.

Zahradnictwj.

Poněwadž Rakownjk nad hladinau mořskau znamenitě wysoko ležj, kol kolem lesy gako ohražen gest, a dobré prsti gen na mělko se nacházj; nenj se nadjti, že za těmi přjčinami tato wětew hospodářstwj geště kdy wyššjho stupně dosáhne, gelikož zde rowina zahradám málo přjzniwa gest — obzwláštně rozwážjme-li onen nepohodlný a nepřiměřený *poměr zimy* a tepla, čjmž powětrnost dle wěč-

ných zákonů přjrody na zahradnj rostliny silně působj. Neb wjme ze zkušenosti, že stromowj, za přjčinau njzké kotlowité polohy, často mnohem dřjwe se rozwjgj, a pak kwět pozděgi od rannjch mrazů welice pokažen býwá. R. 1789. wypadlo u wyměřowánj troghranoměrském w okršku Rakownickém a Senomatském na zahrady 40 gjter a 623 □ sáhů, což nynj docela pohřešugeme, nemohauce gináče sauditi, než že tyto zahrady buď samy od sebe zašly, buď pro malý wýnos lid půdy k giným aučelům použil.

Druhowé owocnj, kteřj se zde geště neylépe udržugj, gest šwestka, méně giž něgaký kyselý druh gabloně, neyméně wšak hruška se udržuge, a ořech zde docela neroste. Wesměs žádný druh owocného stromu we kmenu wysoko newyrůstá, a ačkoli z mládj bugně swěžj, sotwa kdy swého obyčegného stářj dosáhne, an staršj stromowé wjce druhů škodliwých tagnosnaubenců [10]), terčowek, lišegnjků a giných mechů na se přigjmagj, které ge brzo umořugj. To samé také platj o zeleninách. Každý sobě we swé domownj zahrádce gen tolik nasjwá, co sám spotřebuge — žádný geště hospodář nepokusil se o wětšj wzděláwánj této zahradnické haluze.

---

10) Tagnosnaubenci slugj rostliny nepatrného kwětu: kapradj, hauby, mechy; naproti těm gsau gewosnaubenci: stromy, kwětiny atd. s kwěty krásnobarewnými, patrnými.

Kdo swé zahrady nemá, musj ode třj překupnjků, kteřj až z hlawnjho města zeleninu přinášegj, takowau draze kupowati.[11])

Lesy.

K městu Rakownjku náležj lesů w prostrannosti . . . 469 gjter 6 □ sáhů.
k městysu Senomatům 41 — 1567 □ —
Druh gehličj wesměs gsau borowice, genž

[11]) My wšak proti udánj p. Dctra. Durasa prawjme, že i Praha ležj w kotlowité dolině a množstwj giných mjst w Čechách a ginde, a že předc wšudy negen zelinářstwj, nýbrž i krasozahradnictwj se dařj; schwaluge-li p. D. pěstowánj chmele, proč owocnictwj giž přjrodau by mělo nedopřáno býti Rakowničanům? Ano musjme přiložiti, že práwě ona kotlowitá poloha zdegšj okolj přirozeným giž pařištěm (Mistbeet) činj. Že někdy mráz škodj, toť i ginde se děge, a gedna laštowka nečinj garo. Neylepšj rada ale bylaby ta, aby měšťanstwo oblibugjcj si w zahradnictwj i průmyslně a důmyslně si počjnalo, štěpařské knihy a tabulky si zakupowalo, ano i štěpničku u škol pro wyučowánj djtek založilo. Mráz-li častěgi škodu tropj, zagisté že stromowé budau z plaňat autlých wychowáni, a *tuby štěpowánj dobrých wrubů na diwoká* plaňata *wenku wyrostlá neystálegšj stromy podalo.* Owocnictwj a wůbec sadařstwj za našich dnů wšudy welkých pokroků činj, a mnohé pustiny w ráge se promčnily. Krásná stromořadj dwog- i trognásobná, a owocnice lemugj a premugj kraginy, kde gindy chrásť a beylj hady a geštěrky skrýwaly, a we wzdálj bjdná chatrčka faukánj wětrů sotwa wzdorowala; nynj z chatrče roztomilý skorem hrádek pana sadařského, genž tato pořadj owocných stromů owocnářům za wjce set střjbra wýročně pronagmuge. Ne wšecko, ale gen dobré máme bedliwě a pilně následowati. Ostatně by giž také bylo přáti, aby botanická zahrada, k realce patřjcj, giž brzo wyhljdnuta a založena byla, poněwadž giž brzo *druzj školáci* z třetjho roku wystaupnau, aniž co od tohoto *ústawa použigjce.*

wětšjm djlem sestáwagj z mlázj rašeljcjho z kořenů staršjch stromů, s kterýmižto náši předkowé zle hospodařili. A to obzwláště w Senomatském lese se spatřuge, gelikož gest welmi neprawidelně sázen, proseckáwán, a až dosawáde špatně ošetřowán. W skutku gest to diwná wěc, z gakého ohledu se mohlo při wyšetřowánj polnosti a určowánj zemských poplatků ročnj wýnos z Rakownických lesů na 523 a ze Senomatských na 47 □ sáhů měkkého dřjwj wyceniti, gežto dáwno giž celá potřeba pro kanceláře a pro deputátnjky se kupowati musj.

Žiwočišena (Fauna.)

Ani z ohledu ssawectwa (Säugethiere, mammalia,) ani ptactwa, ani z ohledu giného řádu žiwočišstwa we zdegšjm okrsku něco obzwláštnjho se nenalezlo, pauze z ohledu zwěřeny něco podotknauti potřebj. Pro obyčegnau zwěř, gakož zagjce, kuroptwy, zdá se Rakownický okrslek welmi pohodlný býti, gelikož při wšem pytláctwj djlem z rozkoše, djlem ze zisku, tak že často weškera zwěř takořka až do posledni matky se zmařj, předce za nastáwagjcjho tepla opět množstwj této zwěře ze sausednjch rewjrů mjrněgšj podnebj a hogněgsj pastwa sem přiwabuge. Wysokau zwěřj se nemůže Rakownický okrslek honositi — zřjdka kdy která srna se w našich lesjch neb we wysokém obilj ukáže. Ročnj činže stogj nágemnjky 26 zl. stř.

Četnost a druhy domácjho dobytka gsau následugjcj:

	w Rakownjce		*w Senomatech*	
konj . .	48	kusů	 18	kusů.
howězjho	329	—	. . . 71	—
skopowého	1400	—	. . . 249	—
wepřowého	209	—	. . . 65	—
dohromady	1986	kusů	. . . 403	kusů.

Koně w Rakownjce gsau wůbec střednjho rázu Českého, poněwadž gich hospodáři toliko k práci, nikoli ale k rozkoši užjwagj; a ačkoli z de sena hognost, přede málo kdo hřebic k ro zmnožowánj si hledj. Senomatům Rakownjk w tjm předčj, že zde wesměs koně sličné nalezáme, w kterýchžto mnohý hospodář užitečný obchod wede.

Howězj dobytek, též Českého rázu, gest brunaté barwy, malý a hubený, protož také málo užitku podáwá, tak že sotwa hospodář swau potřebu obdržuge.

Skopowý dobytek sotwa zasluhuge gméno dobrého wyšlechtěného dobytka, poněwadž Rakownjk málo a špatná pastwisťata má, [12]) a to-

[12]) Zdá se, že Rakownjk giž od dáwna nedůstatek w pastwách trpěl, pročež také giž král Jan r. 1319 městu welkau část Křiwoklatských lesů wykázal, kdeby si swůg dobytek po wůli pásti mohli. Tento wýkaz král Rudolf znamenitě zaužil; práwo to wšak až podnes z ročnjho auplatku giž od starodáwna dáwaného, totiž 57 zl. 39 1/2 kr. w. č. *se zachowalo.* Owšem, že skrze wzdálenost pastwa ta ho-

liko čtyři měšťané w tomto ohledu wynikagj. Za přjčinau špatného obstaráwánj a špatné pastwy, gest tento druh dobytka mnohým neduhům podroben, pročež také u přirownánj polnostj Rakownjk málo owec chowá, an mnoho hospodářů zcela žádné nedržj. Powážjme-li, že město na čisté polnosti 4224 str. počjtá, tu by na gednu owci přes 3 str. pole wypadlo. W Senomatech skoro geště o gednu polowici wjce, totiž 5 $^{8}/_{10}$ str. by přišlo na owci. Poněwadž wýnos luk Rakownických a Senomatských 8194 ctnř. sena poskytuge, po odražený potřeby pro 32 párů konj, denně 30 liber na pár, pro gednu owci na rok 300 liber (howězj dobytek nedostáwá seno), lehce sauditi lze, mnoholi sena ročně uspořiti se musj, zwláště když sotwa který hospodář koňům tolik sena dáwá.

Wlna owčjho dobytka neywjce dwaustřižnj, krátká a špatná gest, krom čtyrech gmenowa-

---

wězjmu dobytku skoro nedostupná gest, galowý dobytek wšak předc mnoho zjská. Pastwišťata Rakownická obsahugj toliko 19 gjter, a 1368 □ sáhů. Tráwa gest wesměs suchá, kořenitá, a proto owčjmu dobytku užitečná, gen bohužel nedůstatečná, protož se braw také do bližšjch Křiwoklátských lesů, gakož na wýšiny Hlawačowské a Hanské zahánj. W stáge se dobytek uwře teprwa w polowici měsjce Listopadu, a newyhánj se až opět ku konci měsjce Března, čili na neydéle w polowici Dubna, ačkoli owce i také w zimě, nenapadáli sněhu, na osenj rády se popasau. W tomto čase dáwagj se howězjmu dobytku shonky, drchanka, řezanka s otrubami, napolo semleté obilj, owes, seno aneb zpařený getel; skopowý dobytek se krmj senem, owsem a řezankau, rozsekanými bramborami a sice syrowými, řepkowými šiškami, slámau a luštinami.

ných giž hospodářů, kteřj toliko gednau střjhagj, a poněwadž zešlechtěný dobytek magj, protož wlna též i wýborná gest.

Silnice a cesty.

Prawidelnými silnicemi se až dosawáde k. kragské město Rakownjk nemůže honositi, ač prawda, že to nenj k pochopenj, proč Rakowničané i pjsemně o to žádali, aby kragský auřad gim do města přenešen nebyl, gelikož dobře známo, gak welký užitek přjtomnost tohoto auřadu městům přinášj. Ne méně wěc podiwná, proč se silnice z Prahy na Karlowy Wary přes Rakownjk nehnala, anaby ne gen o tři hodiny kratšj, nýbrž také zcela rowná býti mohla, čjmž by se obecenstwu mnohem wjce bylo poslaužilo. Wšak prý se na tomto plánu, aby silnice přes Rakownjk běžela, giž wjce dwadcet let pracuge, za kteraužto přjčinau giž několikráte wyměřowáno, a w lesjch průseky děláuy byly; wšak nedorozuměnj mezi panstwjmi sauhraničnými, a giné obtjžnosti, genž se na odpor stawj, geště snad dlauho tento plán w skutek uwesti nedowolj. Ostatně se cesty u Rakownjka wesměs w dobrém stawu nalezagj. R. 1833 sprawili si měšťané cestu k wysoké bráně wedaucj, gen škoda, že nepokračowali s tauto chwalitebnau pracj až k Červenému mlýnu, k němužto cesta welice potřebná gest. Poněwadž Rakownické brány skoro

prawidelně do čtyr úhlů swěta obráceny gsau, také i tyto hlawnj cesty skoro rowně na ty strany wedau, a sice: na wýchod do Prahy, na západ do Karlowých Warů, na gih do Plzně a Rokycan, na sewer do Laun a do Žatče. Toliko gižnj strana zedmutjm wod na krátký čas semotam neschodná býwá.

Domy, weřegná stawenj, památnj nápisy.

Dle letošnjho auřednjho sepsánj udalo se w Rakownjce 279 domownjch čjsel, a sice w městě 190, w předměstjch 82, židům patřjcjch 7. — W Senomatech se udáwá 130 čjsel. Wýstawnost gednotliwých domů prozrazuge starožitnost, a protož také wnitřnj wýstawnost neprawidelná a méně pohodlná gest. Domy wystawěny gsau okolo náměstj dosti způsobného, rowného, asi 500 kroků dlauhého a přes 55 kroků širokého. Činj prawidelný podlauhlý čtwerhrannjk. Domowé gsau wesměs na gedno poschodj stawěni, zewnitř nažlautlé barwy, a skoro wesměs šindelami kryti, toliko weřegná stawenj a několik nowěgšjch domů se nalezá, genž také giž preyzami a taškami pokryti gsau. Domy wšak ostatnj mimo náměstj ležjcj podobagj se neywjce nuzným chyškám, gegichžto wětšj djl gestě ze dřewa sestáwá, zwlášť w židowském městě. Domácj rodina býwá obyčegně při zemi uhoštěna, a hořegšek se na giné

obywatele za lewný penjz pronagjmá. Byty při zemi gsau neywjce malé, tmawé a wlhké, prozrazugj wjce nuznost nežli mohowitost, ačkoli toto prawidlo za wšeobecné držáno býti nesmj. Stkwostných a slušných stawenj gen skrowný počet gest. Owšem, že předkowé při stawenj málo na oheň ohled brali, předc až dosawáde od časů, kam až památnj knihy sahagj, žádný welký oheň zde newyšel. Památnj knihy se o následugjcjch ohnjch zmjňugj: R. 1514 wyhořel welký kostel s bljzkými domy. R. 1696 shořel geden dům a w něm gedno djtě. R. 1699 wyhořelý tři domy, mezi nimiž geden náležel hraběti Albrechtowi z Kolowrat,[13]) čehož důkazem až dosawáde staré nápisy býwalého magitele gsau. Ten dům se nynj nazýwá Nonfridowic. R. 1751 wyhořelo při sewernj straně náměstj 11 domů, a dwě léta pozděgi wyhořel radnj dům se sedmi ginými domy při gižnj straně náměstj. R. 1772 wyšel u gistého mydláře oheň, kdež opět 6

---

13) Z památnjch kněh wjme, že za starodáwna mnoho šlechty se w Rakownjku zdržowalo, poněwadž panstwj Křiwoklatské náleželo ku králowské komoře, a králowé češtj rádi se zde zdržowali djlem z rozkoše, djlem w diwokých wálkách, kdežto pak i šlechta nucena byla, bljže krále swého se usaditi, pročež také negen w Rakownjce, nýbrž i w Aunošti mnoho šlechty bydlelo, genž sobě zde i polnosti zakupowala; tak n. p. měli páni Kolowratowé až do r. 1501 práwo wybjrati městská meyta. Rakowničané se ale wykaupili za 300 dobrých česk. grošů. Toto wšak wykaupenj Ferdinand II. trestem po bitwě na Bjlé Hoře opět wyzdwihl. Dwanácte rakownických mladých šlechticů Karlowi IV. u stola posluhowalo.

domů popelem lehlo. R. 1836 wyhořel w Karlowarské ulici geden dům. O zapálenj hromowém giž swrchu řečeno bylo.

Město gest na délku stawěno, a táhne se rownau čárau od wýchodu k západu; od sewern a gihu gest náměstj s čtyrmi hezkými domy, a na wýchod s městskými hlawnjmi školami a s druhým prostranným placem, na kterémžto při ročnjm trhu dobytek stáwal. Toto mjsto sluge giž od starodáwna Zákostelj, poněwadž zde děkanský kostel stogj. Nynj také se na tomto place wystawěly powěené školy (Realka.) Máme se co nadjti, že tento plac budaucně krásným se stane, gen co ona stará ohyzdná zwonice odstraněna bude, a plac tento wydlážděn. — W celém městě gest toliko 5 ulic, z nichžto 3 rowné a dost široké gsau, ostatnj dwě wšak auzké a nerowné.

Náměstj i wětšj djl ulic, ano i předměstj, byly giž r. 1546 dobrau dlažbau zaopatřeny; poněwadž ale od toho času žádný se o zpráwu nestaral, tu se arci giž w bjdném stawu nacházelo. Teprwa nyněgšjmu wýtečnému panu měšťanostowi se powedlo, tuto potřebu wyššjm auřadům předstawiti, načež se r. 1831 powolenj dalo, aby se netoliko na náměstj, nýbrž i we wšech ulicjch dláždilo, a penjze, genž se na ročnjch trhách za mjsta wyberau, ty aby nynj i budaucně k tomuto dobrému aučelu města obráceny byly. R. 1831 a 1832 dláždilo se náměstj a Karlowarská ulice Lubenským ka-

menem, onau tak nazwanau drobau; r. 1834 a 1835 wysoká a kamenná ulice; r. 1835 Lubenská ulice dlážděna byla. Letos (r. 1837) se těšjme, že prostranné Zákostelj wydlážděno bude. Dlážděnj střednjho djlu náměstj bylo podporowáno z fundace žáležegjcj we 2800 zl. we stř.; u domů si dláždili měšťané sami. Z ohledu toho, že takowé podniknutj užitečné a pohodlné gest, a město okrašluge, ačkoli mnoho stogj, nařjdilo weleslawné Gubernium dne 25. Máge 1832 w čjsle 17745, aby se od 1. Čerwence t. r. mjsto wjdeňského čjsla, penjze w střjbře za mjsta na trhách wýročnjch i týhodnjch wybjraly. Toto krásné náměstj čistj za týden gednau zdegšj trestanci. Mýta za ročnj a týhodnj trhy gsau pronagmuta za 393 zl. we stř. Uznati se musj wšcobecně, že by malými wýlohami mnoho se w Rakownjce zlepšiti mohlo. Wlasť naše milá w každé třjdě wzdělanosti se nynj wyznačuge, ano i mnoho zahraničnjch zemj za sebau giž nechala, proč by tedy i w Rakownjku takowá chwalitebná podnikawost mjsta nagjti neměla, což tjm spjše očekáwati lze, an wláda sama o to usiluge, aby také zde zwláštnj krasohledná komissj ustanowena byla. Pod zpráwau nynějšjho měšťanostenstwj, které teď čilému a neunawenému muži, panu *Josefowi Bradskému* swěřeno gest, mnoho dobrého se giž započalo. R. totiž 1832 wysázelo se za *Pražským předměstjm* několik set kroků dlauhé ljpo-

řadj, které se až k soše S. Jana Nepomuckého a odtud w prawo až ku hřbitowu židowskému táhne; w lewo ale se ljpořadj změnj we wišňořadj, a táhne se od swatého Jana až na wrch Sprawedlnost. Toto wšak wišňořadj teprwa 1837 wysázeno bylo. R. 1833 wysázelo se za Karlowarským předměstjm mnoho set owocných stromků, kteřjž se až ku kosteljčku S. Gilgj táhnau, a cesty do města přigemněgšjmi činj. Posléz se také w okrsku panského mlýna podlé Rakownického potoka mnoho topolů, a na Rakownických rozcestjch několik ljp wysázelo, aby pocestným takořka za průwodčj slaužily. Nalezá se také na náměstj wodárna, skrze oheň w městě. Nedaleko této wodárny stáwala až do r. 1832 wogenská strážnice. Tak též ona z kusowj wystawěná, arci giž chatrná kašna odstraněna gest; stála zrowna před radnjm domem. Krásná socha matky Božj, a dwa křjže ponechali se neporušeni. Tato socha matky Božj náležj mezi prwnj okrasy města. Gest r. 1750 welkau pilnostj wystawěna pro pautnjky, gichžto každoročně welké množstwj o swatodušnjch swátcjch na Swatau Horu skrze Rakownjk putuge. R. 1829 byla oprawena. Wýška obnášj 6 sáhů. Na podstawu stogj 4 Swatj w přirozené welikosti, totiž sw. Wáclaw, sw. Wjt, sw. Prokop a sw. Wogtěch. Okolo toho sausošj gest několik oblých slaupců, řetězmi spogených. Gak giž podotknuto, bylo město giž r. 1518 silnau zdj, baštami a wěža-

tými branami obehnáno. Celé hradby sestáwagj z dobrého pjskowce, a až dosawáde gest dost w dobrém stawu; toliko Karlowarská brána byla letošnjho roku strhnuta, poněwadž prý giž welmi chatrná a proto nebezpečná byla. Mezi branami wyniká neywjce ona k seweru stogjcj tak nazwaná Wysoká brána, kteraaž Šaller we swém mjstopisu země České chybně radnjmu domu přiwlastnil. Gest to djlo obrowské a nádherné, ze samého kusowj žernowého wystawěné; wýška až pod střechu, kterážto krowolem pokryta gest, obnášj wjce 63 loket. Pode střechau bydlj ponocný, gemuž také powinnost uložena gest, aby bigjcj hodiny, genž na radnici se nacházegj, každau hodinu na zwon kladiwem opakowal. Okolo kamenné pawlače nacházegj se kamennj znakowé městských pořádků, a na zewnitřnj straně u prostřed gest králowský městský erb. W každém tomto znaku gest wytesaný kalich.

R. 1829. obdrželo náměstj pod zpráwau měšťanosty Adámka 7 argantických swjtilen, kterýmžto r. 1832 geště 2 přidány byly. Roku 1836 obdrželo Karlowarské předměstj také gednu swjtilnu.

K weřegným stawenjm se počjtati mohau 3 kostely, mimo gednu kapli, gedna hlawnj škola, gedna powěcná škola, radnice, hrdelnice, piwowár, gátky, masné krámy a židowská modlitebnice.

Hlawnj kostel sw. Bartoleměge ležj we

wýchodnjm okrsku města, a zdá se dle rázu stawitelského náležeti mezi neystaršj kostely w Čechách. Památnj knihy zmiňugj se toliko zběžně, že byl r. 1349. wystawěn, ačkoli kostel tento giž dřjwe státi musel, poněwadž zdegšj duchownjk giž r. 1384 děkanem se nazýwal, a k cestowánj krále Wáclawa IV. do Řjma 2 kopy a 24 grošů neb dle našich peněz 46 zl., t. g. desátý djl swých přjgmů zaplatiti powinowán byl. W průčelj tohoto na sewe-ranský [14]) (gotický) způsob stawěného chrámu gsau takto poznamenaná léta IΓIℓ; na wchodu klenutém, genž o samotě stogj, a ku kazatelně wede, nalezáme opět léta I5Iℓ, která ale neznamenagj čas, w kterémž se kostel stawěl, toliko čas, kde se kostel oprawowal, t. g.

---

14) Seweran slowe každý člowěk, žigjcj na sewern (na půlnoc), gako gihan na gih (na poledne). Gako w stawitelstwj Arab napodobil swůg wětrný stan, Řek swé palmowé háge, koryntickými slaupy atd., tak Seweran napodobil swé sosnaté háge w budowách swých, odtud tedy wysoké slaupy, wysoká, auzká, špičatá okna, množstwj wjžek, u wnitř chrámownj temno; sewеránský chrám tedy nápodobj naše swatotemné šumiwé háge, kde pohanštj otcowé naši chodjwali před bohy bjti se w čela, a oběcati gim oběť. Gihanům tento způsob stawby se neljbil, neboť giž naši sychrawj wětrowé nemile pronikagj gich tělo, které gen w palmowých a citronjkowých hágjch howjwati si uwyklo, a proto nazwali Wlachowé wyložený způsob stawby *gotickým*, totiž tak surowým, gako někdegšj Gothowé, kteřj co heyna wlků hladowých wše na gihu si podmaniti hleděli, ani za mák se nestaragjce o krásná uměnj, gako gest malba, stawba, sošba, hudba a t. d. Že wšak i sewеranské stawby gsau w swém druhu krásné, každý z nás Seweranů wj a cjtj, a tudy newjme zcela žádné přjčiny, haniti a nadáwati tomuto způsobu stawby gmenem surowců německých. (Wiz wjce w II. ročnjku Swětozora.)

1514; poněwadž nápis, genž se okolo podpory na kazatelně čte, a pak nápis na welkém zwonu o mnoho staršj gsau. [15]) Na lewé stranici hlawnjch dweřj widěti malý kamenný štjtek, na němž se spatřuge pjsmeno *W* mistrně tesané. Na druhé straně gest podobný znak, ačkoli giž porušený, kdež nepochybně znamenj II. stálo. Stawba kostela toho gest wesměs pewná a ze samého twrdého kusowj sbudowána. Pohled na chrámowé dwě wěže, na geho přednj wysoký štjt, wzbuzuge gakýsi cit wznešenosti a wážnosti w srdci každého okologdaucjho, zwlášť ale toho, kdož děginy tohoto wěku zná, kdež Čechowé w stawu byli, takowá obrowská djla w skutek uwáděti. [16]) Na gednom kamenu zwonice, genž ke kostelu přistawěna gest, spatřugj se známky odraženého kalichu, gegž Rakowničtj Husité wytesali, pak ale obrátiwše se k wjře katolické, opět schwalně zrušili; hwězdy ale na zwonici, též husitské znamenj, ostaly neporušeny. Mezi kostelnjmi obrazy se spatřugj některé, genž na wysoký wěk sauditi dagj; gsau totiž zlatem na dřewě malowány, a wyobrazugj děginy z narozenj a wyučowánj Páně. Šest welkých obrazů, genž také některé děginy

---

15) Památnj knihy doswědčugj, že giž w husitských wálkách pewnost kostelnjch a obkostelnjch zdj Žibřida roku 1422 ochránila.

16) Škoda že kostel tento, genž hrdě se swým wysokým průčeljm do náměstj zhljžel, hlawnj školau zastjněn gest, *což kráse náměstj* welmi uškodilo.

dle ewangelia z žiwota Ježjšowa wyznačugj, patřj mezi zdařilé práce gistého znamenitého wlaského mistra, gehož gméno se newj. [17])

Mezi hlawnj okrasy a pamětnosti kostela náležj nepochybně ona mistrnau a pilnau pracj podlé seweranského wkusu z gediného kusu pjskowce wytesaná kazatelna, která na doleg-šjm wypuklém oblauku následugjcj nápis chowá: Anno domini Millesimo quingentcsimo quarto; na hořegšj obrubě se čte: Exivit qui seminat seminare semen suum dum seminat. — Nápisy na hrobjch, genž se na podlaze kostelnj spatřugj, giž gsau welmi porušeny, toliko na gednom [18]) rozeznati lze nápis leta 1509. Geden železný náhrobek, genž asi 2 lokte w délce

---

17) Toliko obrazy, genž zlatem na dřewě malowáni gsau, magj wysoký wěk a neznámého mistra, oněch šest welkých obrazů ale, o kterých se pan Dctr. D. zmjňuge, žeby od gistého wlaského mistra malowány byly, malowal gakýsi Kronholz, gehožto syn nedáwno w Mostu (Brüx) zemřel, za městské práwo w Rakownjce, w kteréžto práci geg tento syn též podporowal; wšak ani těch ani oněch práce zač stogj, toliko wysoký wěk nadgmenowaných obrazů pozlacenych pamětihodný gest.

18) Překladateli se podařilo, dwa náhrobnj, owšem giž welmi porušené nápisy přečjsti a tak před wěčnau zhaubau zachrániti. Prwnj nápis se nalezá bljže hlawnjch dweřj pod postranným lewým kůrem, a znj takto: „Léta Páně 1591 w pondělj po třech králjch umřela gest Slowútná panj Johanka Reyčkowá pozůstalá wdowa po panu Janowi Staršjm Reyčkowi, a tuto gest pochowána; Bůh rač gegj duši milostiw býti.“

Na železném náhrobku gest opět následugjcj nápis: „Pozastaw se tuto gdaucj; Zde urozený titul. p. Jakub Libertin ležj, spolu s swau bohabognau manželkau odpočjwá, wzkřjšenj wšeobecného čeká; Bůh gemu w auřadu cjsařsko-

obnášj, gest položen na památku gistým Libertinským manželům r. 1730. Posléz se spatřuge w prawo we zdi bledě nažlautlý opukowý kámen s následugjcjm nápisem: Wáclaus. Rubinus. A. Srinsbergo. Wáclao. Et. Magdalenae. Rubinis. Parentibus. Ergo. Fieri. Curabat. Anno. Domini. 1. 5. 5. 3.

Credimus carnis resurectionem et vitam aeternam.

Mors patris 1. 5. 4. 3.
Mors matris 1. „ 5. „.

Mezi kostelnj stkwostnosti náležj gedna střjbrná a silně pozlacená monstrancj, genž pro swau gemnau práci pamětihodna gest. Byla gest darowána kostelu r. 1651 od hraběnky Heleny Barbory z Martinic. K tomuto kostelu náležj také 5 welkých a tři malé zwony. Geden z nich, genž ostatnj welikostj a hlasem welmi hřmotným přewyšuge, nazýwá se wůbec *žebrák*, a čte se na něm následugjcj nápis seweranskými pjsmenami: Deo patre

---

weyběrčenském 66 let dočkati dal; panj manželku ale Dorotu až do 87 let we wdowském stawu zachowal. Ačkoli dwa, nicméně gedné mysli byli, proto negen děti swé w hodnosti, ale djtek djtky widěti zaslaužili; a když Dorota několik let prababau se gmenowala, w modlenj růžence 7. Prosince 1730 Bohu duši odewzdala. Hleď gim šťastný pokog winšowati, když zemřeš, nic giného nebudeš žádati.“ Opět na giném kamenu následugjcj latinský nápis: „Anno domini 1586 Daniel Bohuslaus Petrus sororque Katharina Rubini a Leowic in futuram Dionisii Anaeque parentum suorum memoriam lapidem monumento apponi curarunt, qui e vivis anno 1578 *excesserunt*, expectantes inde futuram resurectionem.“

Anno domini milesimo quadringentesimo nonagesimo secundo perfectum est opus istud per magistrum campanatorem regium rocownowae civitatis pragensis.

Dum rex Wladislaus [19]) praeterito anno secundo ante assumsit terram ungariam, ex hoc laus laudem et honorem domino nostro jhesu crysto et beate marie virgini et omnibus sanctis. — Nápis, gegž Šaller o tomto zwonu uwádj we swém mjstopisu, nenj k nalezenj. Na giném ale mnohem menšjm zwonu spatřuge se následugjcj nápis: Dum nova cum Čechis componunt pacta Poloni, campana nomen suum quoque nacta novum.

Annus:

Caesare rVDoLpho CzIChо IVrante poLono rX et pro pVbLICa DenVo fVsa stIpe (1598.)

Aliter:

AnnVs agIt fVrIens fer DeVs aVXILIVM (1589.)

Tento kostel, na kterémž se až dosawade známky dáwného wyhořenj spatřugj, býwal w dřewnjch časech bohat, neboť náleželo k němu mnoho polj a lesů, kterážto mohowitost,

19) Wladislaw II. byl gak wůbec známo r. 1490 také za krále Uherského wywolen. Naši předkowé rádi počjtali čas dle událostj znamenitých přjběhů. Tak n. p. máme w Rakownickém archiwu wygádřenj gistého německého inquisity, kterýžto tázán gsa, gakby stár byl, odpowěděl: Ich bin gerade so alt, zwei Jahre bevor, als die Herrn in Prag zum Fenster hinausgeworfen seind. 1618. Gsem o dwě léta staršj, než onen přjběh, kde ti páni w Praze z okna wyhozeni byli.

gak se nadjti lze za přjčinau, aby se chrám ten opět wystawěti mohl, prodána byla r. 1514, gelikož nyněgsj wlastnj magetnost welmi malá gest. R. 1832 pokryl se onen djl střechy nad presbyterium taškami; práce ta stála 407 fl. 50 kr. střjbra. Za městem stogj kostel neyswětěgšj trogice, genžto r. 1585 — 1587 stawěn byl. Nalezagj se zde dwa malé zwony bez nápisu. K tomuto chrámu Páně kladau se nynj mrtwá těla z města. [20]) Nedaleko

[20]) U S. Trogice nalezagj se w kostele dwa hroby s nápisy; prwnj nápis znj takto: Leta Páně 1601 we čtwrtek po narozenj panny. Marie mezi 12. hodinau žiwot dokonal Slowútný pán Martin Diwůček Litomišský, měšťan Rakownjka, a tuto tělo pohřbené w Kristu Pánu odpočjwá.“ Druhý nápis: „Leta P. 1599. we středu po S. Walentinu usnula w Pánu Urozená panna Kateřina Senecká rozená zemanka z Lauhu, kteráž očekáwati bude weselé wzkřjšenj od mrtwých wstánj.“ Na kůru gest sedadlo pro čtyry osoby se čtyrmi znaky, a každý znak má následugjcj nápis, a sice nad znakem prwnjm: *Dobré swědomj nad zlato lepšj*, pod znakem *Daniel Staňkowic z Lauštyně.* Nad znakem druhým: *Hodie mihi cras tibi.* Pod znakem: *Jan Zahrádka z Lauštyně.* Nad znakem třetjm: *Trpěliwost má wjtězstwj z šťastného trůnu.* Pod znakem: *Tobiáš Marek Krchňowský z Šorfenberku: měštěnjn Rakownický a Řjm. Cjs. Geho Mil. polesný pjsař Křiwoklátský. A. D.* 1604. Nad čtwrtým: *Vespera jam venit, nobiscum Kriste maneto; Extinqui lucem nec patiare tuam.* Pod znakem; *Udalrichus a Gersdorf in Mackow, S. R. C. M. Capitaneus Arcikřiwoklatensis.* Na zwonech nalezl překladatel následugjcj nápisy: „Na prwnjm: *Tento zwon slil Mataus Flemichk, konwář w městě Rakownjce léta P.* 1599. *Anna Stansowá na tento zwon odrazila* 200 *kop. — Jakub Aleš.* Na druhé straně: *Kněz Jan Chelowic Ledecký děkan Rakownický — Pan Matěg Stěrba, Primas. Daniele Staňkowic, Jana Zahrádky, Wáclawa Obrmana streycůw z Lauštyně.* Na druhém zwonu: *Léta* 1587 *poctiwá panj Johanna Reyčkowá pozůstalá wdowa po panu Janowi Reyč-*

toho mjsta stogj kaple sw. Rocha za přjčinau zde přestalé morowé rány r. 1726 wystawěná. Třetj a neymenšj kostel S. Gilgj stogj několik set kroků od města k západu. Před časy bydlel zde paustennjk we zwláštnj chyšce, kteréžto obydlj dáno nynj gest zwonjkowi toho chrámu, który také psanj na poštu donášj. Kostcljček tento gest prý prastar, wšak se o počátku geho nic gistého newj. Zde se nalezá i náhrobek z patnáctého století.

W Senomatech gsau dwa kostely, o kterýchž wšak nic pamětihodného udati nelze. Patronátnj práwo w Rakownjku i w Senomatech náležj magistrátu Rakownickému, který ge w čas rozbrogů náboženských za Ferdinanda II. ztratil, a teprwa za Leopolda 1668 opět obdržel. Tjmto práwem gest také spogeno ono tak nazwané jus praecedentiae et sepulturae.

Ze staré r. 1560 wystawěné školy wystawěla se r. 1819 skoro celá nowá škola, kterážto dle neywyššjho guberniálnjho nařjzenj od 9. Řjgna 1828 č. 43826 a dle následugjcjho wyřčenj k. Rakownického kragského

---

kowi Saukenjkowi poručila a dala na swůg wlastnj náklad tento zwon Slowútnému Brikcjmu zwonaři z Cynberku w nowém městě Pražském pro památku swau a téhož manžela swého kostelu tomuto S. Trogice do Rakownjka z milosti a lásky dobrowolně udělati." Okolo uměle zdělané podobizny zwonaře opět nápis: *Briccius funditor a Stannimonte.* Na třetjm zwonu tento nápis: *Tento zwon slil Mataus Flemichk konwař w městě Rakownjce* 1599.

auřadu od 19. Řjgna 1828 č. 9403 *za hlawnj* školu se čtyrmi třjdami weřegně prohlášena byla, čehož wlastnj půwod následugjcj gest: P. P. Brukner, provincial z řádu nábožných škol zůstawil po swé smrti 1816 na penězjch sumu 140.000 zl. w. č., kterážto suma aučinkowánjm gistého negmenowaného dobrodince giž r. 1827 až na 90.000 zl. stř. zrostla. Neyprwé byla tato mohowitost k wystawenj latinských škol w Liberci odhodlána; uprostředkowánjm wšak c. k. českého Gubernium bylo nařjzeno, aby se mjsto latinských škol raděgi w Rakownjce a w Liberci založily školy powěcné od Čechů poneyprw w Rakauském mocnářstwj zawedené, a pro prawé wzdělánj mnohem užitečněgšj, s čjmžto se neznámý zakladatel brzo srozuměl. Za tau přjčinau byla městská škola za hlawnj wyhlášena, k tomu cjli a konci, aby totiž mládež zde prwotinnému uměnj se naučila, a pak s prospěchem do učiliště powěcného, gako strůmek ze školky do sadu, přesazena býti mohla.

Dle wůle zakladatelowy magj býti do 4té třjdy gak I. tak II. roku učitelowé z řádu nábožných škol dosazowáni, což platj i o řediteli nad celau hlawnj školau. Kdyby se gich wšak nedostáwalo, mohau se dosazowati z kteréhokoliw duchownjho řádu — nikdý wšak swětskými osobami. Při nastaupenj nadgmenowaných řeholnjků byla škola slawně wyswěcena (9. Listopadu 1829). Wečer před slaw-

nostj tauto zwonilo se wšemi zwony w městě. Časně ráno prohlašowalo silné hřměnj z hmoždjřů celému městu den slawný a památnj. Harmonie na polnj trauby městských ostrostřelců prowozowané we wšech djlech města sauzwučně se rozléhaly. I sešlo se weliké množstwj lidu okolnjho swátečně oděného, což důkazem gest, že nenj Čech, gak mnohý cizozemsky newljda se domeyšlj, bezcitný ctitel Uměnek. Okolo desáté s poledne postawil se celý sbor městských ostrostřelců se wšemi městskými pořádky i praporci proti náčelj radnjho domu do řady, an zatjm dwa radnj audowé kanownjka, tehdáž školnjho zemského dozorce a praeláta P. P. Františka Pöllnera, gakožto arcibiskupského komissaře, pak weškerých práw doktora a konsistorialnjho radu p. Kalinu z Jätensteina, a posléz školnjho dozorce Rakownického vikariátu, P. P. Josefa Weingärtnera, z děkanstwj do radnjho domu prowázeli, kdežto giž dwa páni kragštj komissaři, wšickni auřednjci sausednjch panstwj, a sice knjžete Fürstenberka dwornj rada p. František Nitinger, pan Oxenbauer, hospodářský rada p. hraběte z Klam-Martinice, weškeré okolnj duchowenstwo, ostatnj auřednjci Rakownictj, učitelstwo, a g. w. shromážděno bylo. We welké sjni se na to ohlásilo gubernialnj nařjzenj, týkagjcj se této wěci, a swětské učitelstwo bylo posléz od školnjho dozorce na přjsahu powoláno. I počalo se opět wšemi zwony

zwoniti, a celá ta shromáždčnj doprowázeli městštj ostrostřelci, a weliký počet obecného lidstwa, též i wšickni Rakowničtj pořádkowé u slawném průwodu do hlawnj školy. Zde arcibiskupský komissař, p. Pöllner, auplnau řeč, týkagjcj se této wěci, držel, představil učitelstwu důstognost auřadu, a powinnosti stawu gegich, aniž opomenul pochwalně a wděčně promluwiti o welkodušnosti neznámého dobrodince. Direktor hlawnj školy, pan Krescens Fanta, odpowěděl na řeč tuto we gmenu celého učitelstwa dokonale, přiložiw, gak milerád tento přjgemný auřad na se béře, a gak se wynasnažiti chce, aby docela stawu swému zadost učinil.

Pak se celé shromážděnj odebralo do welkého kostela žádat Wšemohaucjho, by sjlu a dobrý wznik tomuto nowému ústawu darowati ráčil. Smečenský děkan, P. Přibjk, držel přiměřené kázánj, načež pak welká mše zpjwána byla, při které arcibiskupský komissař giž swrchu podotknutý pontifikowal. Hlawnj částky mše oslawowaly se střelbau ostrostřelců městských a z hmoždjřů. Po skončenj mše zpjwala se pjseň: „*Bože zachowey nám krále*,“ w českém gazyku. W poledne byl od měšťanstwa Rakownického welký hod pro 100 osob w domě kupce p. Breichy uchystán, genž prý 400 zl. stř. stál. U wečer se skončily radowánky oswjcenjm města. Budiž tento den w *paměti Rakowničanů*.

Druhý neméně užitečný pro weškeru mládež nedáwno zřjzený, mnohoobsažný ústaw, gest ona tak nazwaná *realka*. Základem gegjm gest půwod, gak giž praweno, gistý neznámý dobrodinec, kterýžto penjze odewzdal prowincialowi nábožných škol, aby gich užitečně hleděl tak dlauho, ažby pak auroky dostatečné byly, zaplatiti učitely a ročně 100 zl. stř. na wšeliké nástroge a wěci k učenj potřebné. Stawbu wšak a oprawowánj na budaucnost potřebné přigmulo měšťanstwo samo na sebe. Po náležitém ugištěnj a wyšetřenj wšech wěcj týkagjcjch se ústawu toho, usneslo se měšťanstwo, aby od r. 1829 městské přjgmy z wárek a z winopalen se skládaly, z čehožby se pak stawitelské zásoby kupowati mohly, což se také stalo; a w krátkém čase djlo toto krásné giž wzniklo, poněwadž činže z těchto dwau magetnostj měšťanům toho času ročně 1600 zl. stř. wynášela. Ačkoliw plán tohoto stawenj dřjwe gen skrowný byl, předc za mjstopurkmistra Adámka takořka na ohromnau welikost předělán byl, a nebylo k pochybowánj, žeby i toto obrowské djlo w krátkém čase s malau pomocj wydlužených peněz hotowosti swé dosáhlo, ano měšťanstwo giž 7. Srpna 1832 prwnj kámen založilo. 21) Na sta lidu pracného se zde spatřo-

21) P. Antonjn Müller (stawitelský mistr knjžete Fürstenberka), wzal na sebe toto stawitelské řjzenj. Rakowničané mu platili denně 3 zl. 20 kr. střjbra.

walo, neystaršj kmetowé Rakowničtj si to nedali wzjti, aby při zakládánj wlastnjma rukama nebyli nápomocni. Na zimu r. 1834 giž stawenj na wápně celé pokryté hotowo stálo, ano ten samý rok se geště pozemnj komnaty zřjdily, aby zatjm žáci z hlawnj školy někde učiti se mohli. Práce tato stála měšťanstwo na 30,000 zl. stř., k čemuž se toliko 14,000 zl. z české spořitelnice wypůgčilo. Pomocj takowého rychlého djla se stalo, že giž 3. Listopadu 1833 prwnj rok realka se otewřela, rokem pak 1836 celá realka dokonána gest. Skrowný to byl owšem počet žáků, gakož wšecky wěci na počátku malé býwagj; ale tak gest to w osudu přjrody, že wše co dlauho trwati má, zponenáhla zrůstá. *Budiž Hospodine našim naděgjm přjzniw, a třebas i w prawnucjch teprw přinosiž toto naše wynaloženj užitek; milerádi gsme přispěli budaucnosti!* —

Učitelstwo realky sestáwá ze čtyr řeholnjků, nad kterými ředitel celého domu dozorcem gest. Celé tedy kollegium sestáwá ze sedmi duchownjch, kteřj wšickni w realnj budowě obydlj swá magj. Krásná tato budowa s čelem k gihu obrácena stogj nedaleko welkého kostela na druhém býwalém náměstj, které giž od starodáwna *Zákostelj* slowe. Zdélj má 30 obyčegných sáhů a 4 střewjce, w šjřce 18 sáhů a 4 střewjce. Mimo přjzemj počjtá se dwoge poschodj s 150 okny. Nalezá se w tomto stawenj malá přjrodowna, kdežto se budaucně

rozličnj ssawci, nerosty a wýrobky průmyslu atd. klásti budau; pak gedna kreslowna pro čtwrtau třjdu hlawnj školy, a gedna pro realku; gedna welká sjň pro weřegné zkaušky, též nedělnj a swátečnj shromažďowánj žáků k poslauchánj slowa Božjho; tři učjrny pro realku a dwě pro 4. třjdu, pak geště 21 giných pokogů, z nichžto 13 k obydljm řeholnických učitelů odhodláno gest. Ostatnjch osm odhodláno gest k rozličným aučelům, n. p. geden slaužj za gjzbu, geden za modlitebnu, geden za knihownu, ostatnj pak za obydlj pro školnjka a pro ostatnj domácj čeleď. [22])

Poněwadž nyněgšj měšťanská wárečnost 3800 zl. stř. č. činže wynášj, protož toto stawenj giž r. 1836 pomocj wypůgčených 6000 zl. stř. docela zhotoweno bylo, a Rakownjk na wždy krášliti bude.

Po smrti Geho knjžecj milosti welebného a wysoce urozeného P. P. Wáclawa Chlumčanského, z Božj milosti arcibiskupa Pražského, rytjře na Přestawlkách a Chlumčanech atd. atd. (dne 14. Čerwna 1830) ugistilo se tušenj wšeobecné, že tento welkomyslný dobrodinec také zakladatelem tohoto w Čechách nowého ústawu

22) Wiz o realnjch školách wjce we spisu: Slowo o českých wěcnicech w Rakownjce a Liberci. (Porownané s ginými nápodobnými ústawy a t. d.) K užitku powšechnému česko-slowansky a německy sepsané a wydané J. W. J. Michlem. We wel. 8. (str. 72). w Praze 1839. wáz. 20 kr. stř.

gest. Na den aumrtj zde každoročně za zwěčnělého mše swaté se slaužj.

Dům radnj, kdež se prozatjm také hrdelnj práwa wykonáwagj, stogj w gižnjm pořadj rakownického náměstj, a newyniká ani wkusem stawitelstwj, aniž starowěkostj; gest zwýšj gediného podnebj, a má newysokau wěž hodinami zaopatřenau.

Wězninec, genž radnjmu domu připogen gest, nikoli swému aučelu co do prostrannosti, pewnosti, a co do zdrawj uwězněných zadost nečinj, pročež se také giž dáwno o to gedná, buď aby se nowý dům k tomuto ústawu wystawěl, buď tento celý auřad do Prahy přesazen byl. [23]) We spisownách politického oddělenj nalezáme geště knihy a spisy z 15. stoletj, až do nyněgšjch časů welmi dobře zachowané. We sněmowně se nacházegj dwa staré praporce, z nichžto geden malý, nepochybně šlechtě náležegjcj, na sobě cjsařského černého orla a w orlu opět čerweného raka wyobrazeného má. Nad obrazem widěti pjsmeny *L. I.* a pod njm leta 1661. Na druhé straně spatřuge se obraz sw. Giřj. Druhý wětšj praporec, genž mnohem staršj se býti zdá, než onen menšj, má po obau

---

23) Dle neywyššjho dwornjho rozhodnutj zůstane hrdelnj práwo rakownického krage w Rakownjce, a bude se nowý wězninec stawěti. Gak zhotowený plán ukazuge, bude toto stawenj dle neynowěgšjho stawitelského wkusu, a bude mjti *geště wětšj prostrannost*, než stawenj realky. Bude státi za *karlowarskau branau* od města na západ.

stranách welikého cjsařského orla a uprostřed čerweného raka. Škoda že žádná léta poznamenána negsau.

Auplná městská rada sestáwá z gednoho zkaušeného předsedy, z dwau zkaušených a dwau nezkaušených radnjch. Za přjčinau neprawidelné až dosawáde saustawy auřadu městského býwá tagemnjkem neywjce geden z práwnjků, gichž w radnjm domě Rakownickém wjce gest, aby se naučili wýkonným (praktickým) službám a záležitostem. Hrdelnj auřad si swého schwalnjho pjsaře chowá a platj.

Piwowár náležj měšťanstwu samému, toliko 6 wárek ročně patřj městu. Plná wárka obnášj 21 sudů a 3 wědra. R. 1826 byl pronagmut za 1401 zl. stř., nynj wšak wystaupila činže až na 3800 zl. stř., Připočtemeli také geště 360 zl. stř. které sládek za oněch 6 wárek důchodu odwádj, pronagmutj ročně 4160 zl. stř. stogj. Že někdy wýborné piwo w Rakownjku wařjwali, a až do Prahy, do Žatče a giných mjst rozwáželi, o tom staré letopisy we spisowně swědčj. Památnj kniha wyprawuge takto: „Rakóna a bona Cerere plurimum dilaudata, in cujus laudem scribere pro memoria liceat:

Unus papa Romae, unus portus Arconae,
Una turris Cremonae, una Ceres Rakonae.

Až dosawáde má Rakownjk dobré a zdrawé piwo, wšak ale wysoká činže newyhnutelně přjčinau gest, že giž Rakownjk dáwno tato

dobrau powěst ztratil. Ročně býwá obyčegně 60 wárek.

Gátky w Rakownjce gsau teprw r. 1830 wystawěny, ale bohužel w mjstě welmi nepřiměřeném, totiž u masných krámů, kdežto se ani na potřebu wody, ani na odplaw zřetel newzal.

Masné krámy stogj we dlauhém, nad mjru zanedbaném a spustlém stawenj. Obě stawenj náležj řeznjkům.

Modlitebnice židowská gest dle nowěgšjho wkusu wystawěna, a ačkoli zde i we wůkolj množstwj židů, genž zde bydlj, chudo gest, předc chrámek tento dokonale wystawěn a bohatě nadařen gest. Připogen gest gedné židowně, kdežto několik rodin přebýwá.

Hřbitowy a mrtwolny.

Hřbitow gest w položenj přiměřeném, toliko co do prostrannosti by mohl wětšj býti, kterážto ale chyba, kdyby potřeba kázala, lehce naprawena býti může, zwlášť kdyžby se také hřbitowu u kosteljčka sw. Gilgj použilo.

Senomatský hřbitow při kostele sw. Wawřince ležj na pohodlném mjstě, a gest dobrau zdj obehnán, což Rakownickému hřbitowu scházj. Náhrobky poznamenánj hodné ani zde ani onde se nenalezagj.

Židowský hřbitow ležj w mjstě zákony *zemskými* wykázaném, aniž má giné chyby, leč

že w zdegšj kamenité půdě mrtwoly zdlauha hnigj. Ostatně prostrannost dostatečná gest. Ležj asi 500 kroků na wýchodnj straně od města. Gak obyčegně tak i zde mnoho kamenných utesaných plosek nápisy hebregskými nastawěno gest.

Mrtwolny w Rakownjku i w Senomatech docela se pohřešugj, ačkoliby to ani mnoho práce ani wýloh nestálo, kdyby se učinily z kostnic, které na wšech třech hřbitowech se nalezagj.

Obywatelstwo.

1. *Dle četnosti, pohlawj a stawu.*

W saučtowánj zemském r. 1834 wypadlo na Rakownjk 2380 katoljků a sice: pohlawj

mužského . .	1119
ženského . .	1261
Dohromady .	2380.

Ti bydljce w 566 přjbytcjch, sestáwagj co do stawu:

ze šlechticů	5.
z duchownjch	12.
z auřednjků a důstognjků	13.
z měšťanů, umělců a řemeslnjků. .	199.
z ostatnjch	2151.
Dohromady . .	2380.
k tomu geště Židů	68.
auhrnkem .	2448.

Přirownáme-li počet mužského pohlawj k ženskému, geden k druhému se má gako 100: 112½ nebo skoro gako 20: 22. R. 1824 počjtalo město 2222 obywatelů, z čehož wyplýwá, že w 10 letech obywatelstwo o 226 dušj silněgšj gest.

Městis Senomata má 779 dušj a sice:

mužských	365.
ženských	414.
mezi těmi důstognjk	1.
Dohromady .	779.

Počet mužských k ženským gak 100: 113⅓. W desjti letech o 71 dušj wjce.

2. *Dle náboženstwj.*

Krom oněch 68 židů gest weškeré obywatelstwo Rakownické i Senomatské giž od r. 1628 katolickému náboženstwj zcela oddáno, což od toho zmatkuplného času až do dneška při každé přjležitosti zřegmě dokazugj, ač předkowé skoro po 200 let od cjrkwe wzdálenj pod obogj swátost oltářnj přigjmali. Ani nábožnůstkowánj, ani přepiatost w smeyšlenj o náboženstwj, nýbrž prawdiwé a wraucné wzýwánj Boha, a wjra maudrá w učenj Kristowo a cjrkewnj klidné zdegšj obywatele wyznačuge. Službý Božj wykonáwá zde:

Děkan, neywjce rodilý Rakownjčan;

kaplan, na kteréhožto giž r. 1415 gistá Rakownjčanka fundacj založila;

kaplan k rukaum sestaralého nyněgšjho

děkana, který giž před dwěma roky padesátiletau slawnost swého duchownjho stawu držel.

Mimo podotčené duchownj pastýře žige zde geště geden staříčký a chorobný kněz, genž také w duchownjm konánj, zwláště we službě welmi četných fundačnjch mšj nápomocen gest. Až do r. 1706 zdržowal se w Rakownjku také kněžský řád Karmelitánů, kterýžto neobdržew dowolenj k wystawěnj prawidelného kláštera, po rozprodánj swé polnosti (za 3500 zl.) dne 29. Řjgna 1706 se wystěhowal.

3. *Dle přirownánj třj roků z ohledu narozených, zemřelých a zasnaubených.*

R. 1832 narodilo se w Rakownjku:
45 pohlawj mužského
43 „ ženského.

Auhrnkem 88 dětj, z nichž bylo
mimo manželstwo . . 12
dwogčat 4

Do dwau let zemřelo dětj 23) 80;
dospělých . . . . . 56)
sňatků bylo 20.

R. 1833 narodilo se dětj mužsk. pohl. 63
ženského pohlawj 42
Auhrnkem 105.

Mimo manželstwo . 11
dwogčat 2
nekřtěňátko . . 1.

Zemřelých dětj 43) 73. Sňatků bylo 22.
dospělých . . 30)

R. 1834 narodilo se dětj mužsk. pohlawj 51
ženskéko pohlawj 54
Auhrnkem 105.

Mimo manželstwo . . 7
zemřelo dětj . . 54)
dospělých . . . 39) 93; sňatků 13.

W průměru se ročně narodilo 53 mužsk. pohlawj
46 ženského „
totiž 99 dětj.

Z tohoto srownánj wyswjtá: 1. že sotwa na 25 obywatelů ročně geden porod připadne, což giž před 10 lety také se ukázalo; že se poměr těchto třj roků welmi od poměru obyčegného znamenitě odchyluge; neboť počet dětj mužského pohlawj srownáwá se k ženskému gako 20: $17\frac{4}{10}$. Před desjti lety přišlo na 100 mužských 116 ženských narozenců, totiž gako 20: $23\frac{1}{5}$. Že w těchto letech 55 sňatků bylo, ročně tedy $18\frac{1}{3}$, před 10 lety toliko $16\frac{2}{3}$. Směr ročnjch sňatků srownáwá se s lidnatostj Rakownjka gako 1: 136; před 10 lety gako 1: $130\frac{7}{10}$. Mezi paterem manželstwa narodj se ročně gedno djtě, před desjti lety mezi $4\frac{1}{2}$ manželstwa. 2. Že se ročně mimo manželstwo 10 dětj narodj; počet narozených w manželstwu k počtu narozených mimo manželstwo srownáwá se gako 1: 10, před desjti lety gako 1: 19, pročež skoro o celau polowici rozdjl. Že dwogčata se zrodila 4, počet tento se srownáwá k gednotliwým narozencům gako 1 : $76\frac{1}{2}$, před desjti lety gako 1: 85. Neywjce porodů

připadá w měsjci Březnu. Nekřtěňátek neboli mrtwých narozenců w oněch třech letech bylo toliko gedno, před desjti lety byly tři. Že pak w průměru se počjtá ročně zemřelých 85, přigde na sto obywatelů ročně 3 $^{8}/_{10}$. Srownánj zemřelých s narozenci směřuge se gako 1 : 1$^{19}/_{100}$. Před desjti lety zemřel z 35$^{8}/_{10}$ geden člowěk, a počet zemřelých k počtu narozenců se měl; gako 14 : 10. Z dětj ročně zrozených do druhého roku obyčegně zemře 40$^{1}/_{4}$; lidnatost wšak předce, gak giž swrchu podotknuto, w Rakownjku ročně o 22$^{6}/_{10}$ lidj se zwětšuge.

4. *W tělozpytném ohledu.*

Co do rázu těla, náležj lid Rakownický do třjdy obyčegné, stogjc uprostřed rolnjka pracowitého a lidu welkoměstského. Mezi řemeslnjky wšak přede nalezáme několik silných a welkých lidj, ačkoli neywětšj část obyčegného prostřednjho zrůstu toliko dosahuge. W těle gsau obyčegně štjhlj, ohebnj a čilj, k tučnosti nenachylnj. Nemocemi gsau zřjdka nawštěwowáni, wšak i wysokého wěku nedosahugj. W 15 letech p. Durasowa zde přebýwánj žádný člowěk nedosáhl 100 let, ani se nemůže řjci, že se gich mnoho 60. neb 70. roku dočká. Ženské pohlawj gest zde trwanliwěgšj než mužské. Letora panugjcj gest těkawobugará (sanguinisch-cholerisch), protož lehce a z husta podlehagj nemocem zánětnjm a břišnjm počasným neduhům.

5. *Dle rázu duševnjho.*

Z powahy gegich wyniká bodrost a stálost. Gakýsi přirozený rozmar dodáwá gim swihlosti a obratnosti. Předstawené swé rádi etj. Žištnost a newčasná spořiwost w některém ohledu by se gim owšem mohla wytknaúti, wšak ale se zdá, že neywjce nuzný staw, w němž se wětšj djl měšťanstwa nacházj, na tom přjčinau gest.

Ostatně gest lid bedliwý, a ani měšťan se nádennické práci newyhýbá, ačkoli nádennjků zde hogno gest. Ačkoliw pak gegich mysl gest také ráda weselá, a měšťan se rád w společnosti powyrazj, předce ze wšeho střjdmost wyswjtá. Co se wzdělanosti wěcné a prawé týká, nenalezáme owšem tuto wlastnost na wyššjm stupni nežli se obyčegně w takowých městech nacházj, gelikož wjce geště staročeská prostosta gich powahy prowládá. Wšak mrawů negsau hrubých, může se spjše řjci, že rozumu gsau zdrawého a wolného. Mezi sebau žigj wůbec klidně, a poněwadž wětšj část nuzná gest, ani w pokrmu ani w oděwu marnosti neznagj. Krog gest obyčegný měšťanský, gednoduchý, ťoliko mládež krásnopleťnj činj we fintiwém odjwánj wjce wýloh, než klaudná slušnost tu káže.

6. *Z ohledu gazyka.*

Měšťanstwo mluwj wůbec gazykem čistě českým, wětšj wšak částka také němčinu zná. Protřelegšjch pogemů o budowě těchto dwau

obrazů lidského ducha zřjdka nalezneš, z čehož wyplýwá, že mnohý gen proto češtinu si chwálj, poněwadž ginák neumj, druhý ale proto Teutončině přege, že mu zlatá gablka zisku dáwá. Že Teutončina k wědám powěcným málo schopná gest, každý wzdělanec uzná, gelikož w nauzi hned ku Řečtině hned ku Latině, gindy zas ku Frančině a Angličině swé autočiště béře; Zde wšak poważiti slušj, že wzdělánj prawé ne na slowech, nýbrž na wěcninách (real) se zakládá, kde učenj se gazykům (formam) gen škoditi musj. Z této pak přjčiny, byloby tedy bedliwě k rozwáženj, aby djtky cestau neykratšj a neylaciněgšj ku wzdělánj prawému se dostaly.

7. *Z ohledu průmyslu.*

Hlawnj obžiwau gest *orba*, při které wětšj část měšťanstwa něgaké řemeslo prowozuge, neb obchodem se objrá. Rakownjk počjtá neywjce hrnčjřů, tkadlců a koželuhů, kteřj mnoho kljhu zhotowugj. Pokrmu požjwagj wjce postnjho nežli masitého, pigj wjce wody než piwa, na čemž bez pochyby wjce nuzný gich staw nežli pauhá střjdmost přjčinau gest. Kořalku, které se zde hogně pálj, stráwj neywjce lid přespolnj, genž přicházj w čas nedělnj a swátečnj.

8. *Z ohledu powahy zde panugjcjch nemocj.*

Poněwadž obywatelé Rakowničtj střjdmj gsau a pracowitj, wzduch pak tohoto podnebj

ostatně žádných škodných látek w sobě nechowá, lid wesměs zdrawý, krom studených zimnic, málo nemocem podroben gest. Za prwnjch 6 let p. Durasowa zde se zdržowánj sotwa kdy gaká studená zimnice se wyskytla, pozděgi pak, totiž r. 1826 nagednau tolik zimnic počalo se zmáhati a sice we wšech způsobech, že po wšechna ta léta neywětšj část p. Durasowu lékařskau wýkonnost zaugjmala. Owšem že njzké položenj a pak množstwj rybnjků a weyparnjch močálů mnoho k této nemoci přispjwá; wšak ale tážeme se, proč dřjwe a gindy ani neystaršj lidé co takowého nepamatugj? — Na začátku p. D. přjštj do Rakowujka panowaly obyčegně sauchotiny — zwlášť pljčnj, wodnatelnosti, krtice a psotnjk, a sice neywjce mezi lidem nuzným, čehož přjčinau bylo to, že se každý při prwnj nemoci wýloh a autrat bál, a tudy málo kdy lékařské pomoci došel. Gak mile ale lid poznal, že stát zdarma lékařské pomoci i léků poskytuge, hned také záhy pomoci hledal, neoddáwage se wjce pauhé wjře, že když Bůh chce, sám pomůže.

Nemocemi nakažliwými hromadnými zdá se že Rakownjk častěgi nawštěwowán býwal; tak prawj památnj kniha, „že panowal zde r. 1568 *mor*, genž mnoho lidu zachwátil.“ Roku 1680 umořila gakási zlá nemoc 602 Rakownických obywatelů. Giná opět nemoc, giž nazýwali *peteče mornj neb hlawnj zimnice*, zuřila celau *zimu r. 1695.* a stála mnoho lidu žiwobytj. R.

1713 a 1714 panowaly negen zde ale w celém králowstwj Českém *morowé rány*. R. 1730 byla welmi tuhá zima, z čeho pak se mnoho lidj rozstonalo na zánět pljc. W památnj knize takto čteme: „Gak se kdo rozstonal, žádný 9. dne nedočkaw, hned umřel. Nemoc gegich bylo pjchánj w lewém boku, u srdce pálenj a *dušawj katary*. Kteřj sobě žilau paustěti dali, od takowé nemoci zproštěni byli.“ R. 1731 byla welmi mjrná zima, proto opět na opak mnoho hlawniček (hlawnj nemoc), w kterýchžto mnoho lidu zašlo. Památnj kniha prawj: „Kdo přečkal den 13. swé nemoci, ten z toho wyšel, kdo ale sobě w té nemoci krwi paustěti dal, žádný žiwobytj swé nezachowal.“ R. 1771 umořil hlad mnoho Rakowničanů. Roku 1809 panowala opět w Rakownjce *horká nemoc*, která uchwátila 180 lidj a tehdegšjho městského lékaře, Dtra. Wondru.

R. 1832 nawštjwil nás také, gako celau českau zemi, ten cizj host, gegžto lékaři zowau cholera morbus, t. g. wrhawá auplawice. Indowé ale gj řjkagj *nauze swěta* (Sweta nassa). Nemoc ta byla s to we třech hodinách, ano i dřjwe neysilněgšjho člowěka do řjše wěčnosti uwésti. Domow swůg má we wýchodnj Indii. Prwnj gegj sjdlo w Ewropě bylo Rusko, genž gi nepochybně we wálkách s asiatskými národy, gakož s Peršany, Turky a Hindy r. 1829 obdržewše, we pozdwiženj se Polska do našich zemj přinesli. Kráčelať prawidelným ano často rych-

lým krokem skoro po celé Ewropě; kam wkročila, tam smrti ostatky pozůstawowala, ano hrozila lidskému pokolenj wyhlazenjm. Od zemské wlády [24]) bylo wše ustanoweno, cožby k ochraně před tjmto wrahem slaužilo. Nemoc záhy před přjchodem byla wěrně wypsána; w časopisech dennj oběti gegj ukrutnosti, gegjho bljženj se oznamowáno, lid obecný weřegně ponaučen, cožby neywjce k ochraně slaužilo; ale wše bylo marné. Dne 5. Dubna r. 1832 přepadl tento hrozný nepřjtel také Rakownjk, a zdržel se zde až do 10. Července toho samého roku; wšak nezuřil tak ukrutně gakož na wýchodu našj milé wlasti. Auhrnkem u nás w těchto třech měsjcjch 105 osob se roznemohlo, z nichžto 67 uzdraweno, 38 obětj padlo. W celém obywatelstwu padlo mezi 100 osobami $4^{2}/_{10}$ do nemoci a $1^{5}/_{10}$ zemřelo.

Do Senomat se wrhawá auplawice dne 7. Dubna 1832 whostila. Ačkoli w průměru zde wjce ljdj se nakazilo, než w městě našem, předc aumrtj nebylo tak zhusta gako u nás. Roznemohlo se 154 osob, uzdraweno 103; zemřelých 51. Mezi 100 tedy $19^{5}/_{10}$ nakažených a mezi 100 nakaženými $66^{9}/_{10}$ uzdrawených a $33^{1}/_{10}$ zemřelých. Z tohoto aučtu wyswitá, že zuřenj této nemoci bylo mnohem mjrněgšj než

---

24) P. spisowatel byl na weřegné antraty na konci r. *1831 do Wjdně* wyslán, aby se *s wrhawau auplawicj* seznámil.

w giných kraginách, neb w tomto roku zemřelo w Rakownjku 89 lidj a stálý počet bywá w aumrtj 85.

Z takowého nahlednutj pozorugeme, že wýchodnj auplawice, gak zkušenost dokazuge, se toliko dospělých lidj tkla, a mezi dospělými opět gen churawé a slabé osoby na ni umjrali; [25]) neb počet dospělých zemřelých w tomto roce obnášel 65. Odwrhnemeli počet na auplawici zemřelých totiž 36, zůstane 29; tolik také bywá obyčegně dospělých zemřelých ročně, ostatnj počet wypadne na děti, gichžto aumrtj welmi rozdjlné gest. Ani w giných mjstech nebyla auplawice tak strašliwá, gakož popisowáno bylo, a protož také neslušj morem gi nazýwati. We welkém okršku, genž p. Durasowi gakožto lékaři swěřen byl, nakazilo se toliko 9 mjst, w nichžto lidnatost na 6292 se počjtala; od 18. Března až do 22. Čerwence nakazilo se 523 lidj; z těch bylo uzdraweno 357, zemřelo 166. Mezi 100 obywateli téhož okršku roznemohlo se tedy $8^{3}/_{10}$, a zemřelo $2^{64}/_{100}$; mezi 100 nakaženými uzdraweno $68^{3}/_{10}$, zemřelo $31^{7}/_{10}$, tedy sotwa třetina.

Také zde u nás domnjwal se sprostý lid,

---

25) W Klatowském kragi na Merklinském panstwj, P. P. hraběti Karlu Janu Kolowratowi Krakowskému patřjcjm, kamžto překladatel wyššjm řjzenjm wyslán byl, mnoho dětj na auplawici stonalo a umjralo. Také nás naučila zkušenost, žeby gen churawj této nemoci byli podlehali.

žeby lékařowé dle wyššjho nařjzenj gedem otrawowali, gegž byli djlem do léků přimjsili, djlem do studnic wházeli; čehož prý důkazem to četné aumrtj chudých — zesláblých osob bylo. —

Nemoci domácjho dobytka.

K nemocem gednotliwých kusů dobytka sotwa kdy lékař powolán býwá, poněwadž zde buď předsudek, gakoby lékař také nemocný dobytek uzdrawiti s to nebyl, buď že se lid wýloh bogj, an bez toho dobytek w malé ceně stogj, buď že sobě domácjch prostředků wjce wážj, buď kowářům, slaubám a pohodným wjce důwěřugj; pročež posléž churawý kus dobytka pauhému osudu zanecháwagj. Za tau přjčinau djky buďtež zakladatelowi realky, že na lékařstwj dobytka domácjho nezapomněl, což tak newyhnutelná wěc w hospodářstwj gest, obzwláštně kde měšťan se skoro gen polnostj žiwj, gakož to u nás w Rakownjku gest. Zwěčnělý zakladatel realky totiž ustanowil, aby se žákům, kteřj se hospodářstwj učiti chtj, lékařstwj o sedmeru domácjho dobytka přednášelo. Tento auřad aby wždy geden z domácjch lékařů na sebe wzal, začež mu 100 zl. stř. ročnjho platu uměřeno gest; ale bohužel až podnes ani geden žák co takowého nežádal, ačkoli realka giž nynj (r. 1836) auplná *gest*. Komu se tato čásť uměnj hospodářské-

ho asi neljbj? Roznemůže-li se w Rakownjku gaký kus dobytka, hospodář nemage ani za mák pogemu o powaze nemoci, tjm méně o léčenj, dáwá na zdařbůh, cožkoli geho děd neb saused děláwáwal, neb dělá, bez ohledu, zdali lék takowý co pomáhá čili nic, čili snad docela wjce škodný gest. Řjkáwagj obyčegně, že dobytek sežral hřebjk, neb že gest uhranut. Nemocnému koni pustj kowář patrowau žilau, strčj mu kus zagečjho sádla ku žwýkánj do huby, nalege mu do ušj neb do krku kamenného olege, dá mu k ljzánj siřanjk (utreych). Stawj-li se koni moč, zasadj mu do pyge (metly) brko w olegi terpentinowém omočené. Dostane-li kůň hřjběcj, léčj geg lid obyčegně garnjm žitem, aneb samorodným siřanikem (Scherbenkobald) aneb surmowým prachem. Nemocná kráwa dostáwá bez ohledu na nemoc ručničnj prach a swěcené byliny. Nemocná owce podléhá obyčegně řeznickému noži. —

Za celých 15 let mého zde přebýwánj udal se toliko dwogj pád dobytka, totiž *hnilost pljčnj* r. 1829 na howězjm dobytku, kterážto nemoc, pauštěloli se záhy žilau, na zdrawj se obrátila; a r. 1828 *kulhanka* na skopowém dobytku. Zde poslaužilo časté umýwánj kopeytek kolomaznj wodau wýborně. Nemoc ta progewila se nakažliwau; poněwadž gak mile nemocná owce do zwláštnjho chléwa od zdrawých oddělena, a za 3 neděle wylečena byla, ztratila se nemoc ta, aniž se wjce wyskytla.

Richtářowé města Rakownjka

od léta 1425.

(wýgjmky z nalezeného rukopisu.)

1425 Jan Pabek.

1426. Jan Syrota. — Jan Betlemský kaupil mlýn proti sw. Gilgj gmenem Gilhaňkowic za 25 kop mišeňských. *) (wiz knihu I. gruntownj).

1427. Jan Sedláček.

1428. Jan Lewa.

1429. Mikulášek.

1430. Wáclaw Nosal.

1431. Ondráček.

1432. Jan Lewa podruhé. — Woda oswobozená na rybnjček sladownický, tak že každau sobotu od nešporů na něg mlynář paustěti wodu má, a w neděli celý den. (wiz knihu I. pod gménem Jana mlynáře).

1433. Hus Hawel.

1434. Hawel Švec.

1435. Petr Hostan.

1436. Hawel Kaž-Koně.

1437. Jan Genjšek.

1438. Walentjn.

1439. Petr Hostan.

1440. Jan Pohan.

1441. Erhart Čams.

1442. Jan Sláma.

---

*) *Tento* mlýn již dáwno zmizel.

1443. Pawljk Řeznjk. — Téhož léta byla lauže w městě Rakownjce, kde koně brodjwali, proti domu Matěge Knotka koljm opáčena; někdy w nj konopj močjwali.

1444. Jan Ženjšek.

1445. Martin Hlawáčowský.

1446. Karljček.

1447. Jan Tulisa. — Roku toho Rakownjk z gruntu wyhořel.

1448. Křjž Nesuchyňský.

1449. Jan Zwikowský.

1450. Mikuláš Cedron (po druhé).

1451. Wáclaw Kněžowský.

1452. Matěg Foč.

1453. Wáclaw Kolešowský.

1454. Giřj Starosta — Téhož léta král Ladislaw dal městu Rakownjku magestát, aby we středu po 4. neděli po weliké noci garmark držeti mohli, a ten aby 8 dnj trwal; též aby moc měli sobě sami rychtáře woliti, oni i budaucj gich. Dán w Praze dne 7. Čerwna.

1455. Křjž Nesuchyňský.

1456. Barta Saukenjk.

1457. Wáclaw Kowář. — Téhož léta priwilegium na dwůr Chodburowský dáno od krále Ladislawa něgakému panu Janowi Lužanskému z Lužné, který byl w tom dwoře, a to takowé: aby wšeligaké dřjwj syrowé i suché k potřebě dworu swého i domu, který w Rakownjce má, k stawěnj, k paliwu a k ginym wěcem w lesjch králowských sekati, woziti, nositi, řezati a trhati moc měl, bez wšeligaké překážky gednoho každého. Dáno w Praze 25. Řjgna.

1458. Barta Saukenjk (po druhé).

1459. Jan Hlawačowský.

1460. Tomáš Krmě.

1461. Giřj z Podhradce. — Ze wsi Lišan a wsi Wolešné platowé z dědin dáwali se kněžì Rakownickému toho času Janowi Krásowi.

1462. Matěg Foč (po druhé).

1463. Tomáš Krmě (po druhé). — Swědomj dáti museli tři osoby rodičowé Rakowničtj při práwu Nowého Města Pražského, že gsau Rakowničtj jnikdý žádných desátkůw nedáwali, kteréž pod pečetj panůw Pražanůw zůstáwá r. 1461.

1464. Jan Tuleha.

1465. . . . . .

1466. Matěg Foč (po třetj). — Král Giřj dal městu Rakownjku potok tekaucj od Hany až k mjstu řečenému Hutj se wšjm přjslušenstwjm a ginými wěcmi k dědičnému užjwánj a wládnutj. Dm. 6. Prosince.

1467. Wáclaw Lineš.

1468. Izaiaš Hanuš.

1469. . . . . .

1470. Petr Kregčj.

1471. Wáclaw Hradecký. — Král Wladislaw pomohl a plnau moc dal městu Rakownjku listem swým, aby se zdmi hradilo, a wěžmi a branami pewnilo, na způsob měst giných hražených w králowstwj českém, a těch wšech swobod a práw milost aby užjwali a w nich se radowati mohli, gehož dánj w Praze 17. Prosince.

1472. Jan Weyřek.

1473. Mašek Hlawáčkowic. — Král Wladislaw dal garmark městu ten týden před sw. Bartoloměgem, a ten aby držán byl za osm dnj pořád, gehož gest dánj w Launech in Vigilia Jakobi apostoli.

1474. Jan Zwikowský (po druhé). — Týž dal clo w branách městských, z wozu formanského 1 haljř; sedlského 1 haljř; z kar 1 haljř bráti se má od lidj pak hradeckých, nač dáno w Launech téhož dne.

1475. Jan Beywal. — Swědomj dal w Praze pan Precha z Turowé, kterýž byl heytmanem na Hrádku za krále Giřjho, že gest urownal PP. Rakownické o platy s knězem Janem Krásau; o tuž wěc dáno swědomj od panů Beraunských, při kterémž gest pečeť města Berauna přiwěšena."

1476. Wáclaw Luňáček.

1477. Pinta Jakub.

1478. Jakub Bečwář.

1479. . . . . . .

1480. Hawel Saukenjk. — Král Wladislaw dal magestát městu Rakownjku na erb, w kterémž magj mjti raka čerweného wzhůru klepety zdwiženého w bjlém poli, nad njm korunu králowskau, nad nj oblauk spogugjcj se s dwěma wěžemi a zeď nad branau otewřenau.

1481. Mataus Kornhaus. — Též tjm magestátem dal a dáwá garmark swatomartinský — též zeleným woskem swobodu pečetiti dal. Dáno w Praze 12. Unora.

1482. Matěg Braš. — Item toho roku welký rybnjk dělán za purkmistrstwj Petra Psiny.

1483. . . . . . .

1484. Hawel Saukenjk (po druhé).

1485. Jakub Bečwář (po druhé).

1486. Bartoš Sedláčkowic.

1487. Petr Psina.

1488. Martin Tichawa. — Téhož léta král Ladislaw oswobodil město Rakownjk listem swým, tak že na časy budaucj a wěčné šatůw ložnjch na Hrádek

půgčowati nemagj, gehož dánj w Praze w pátek před sw. Wawřincem. *)

1489. . . . . .

1490. Giřjk Těžký. — Toho roku mlýn Saukenický na Trawnjce řečený za 100 kop. miš. = (ſſſ) se dwěma chalupami při témž mlýně kaupen.

1491. Prokop Dornjkl. — Kněžské dědiny, které náležegj kněžjm rakownickým, sausedům roznagjmané.

1492. Jan Steblo.

1493. Řehoř Šwec.

1494. Mašek Twaroh.

1495. Martin Tichawa. — Roku tohoto weliké zwony a podlé welikého kaupenj od Giřjka mlynáře a měštěnjna Rakownického za 730 ſſſ kaupeny byly, na kterýchž napsáno stogj: Georgius Molendinator Civis Rakonensis propriis impensis curavit; a přiwezeny byly z Prahy při S. Jakubě; od fary dáno 20 ſſſ.

1496. Petr Nesnázko. — Archa welká, která w kůru welkého kostela stogj, kaupená za 150 ſſſ.

Toho roku mlynáři přjsežnj byli w Rakownjce, a tehdáž geden mlýn zhynul w Rakownice proti sw. Gilgj, který Gilhankowic slaul, kdež posawád na Mlýništi řjkagj wedlé lauky Žatecké.

1497. 1498. Petr Tesař. — W knihách dlauhých gruntownjch zápis na mlýn dolegšj Wolfa **) mlynáře co

---

*) Rakowničané byli od starodáwna zawázáni nočnjch (ložnjch) šatů, gakož peřiny — poslámky a t. d. na Hrádek (Křiwoklat) půgčowati.

**) Mlýn Wolfa, nynj Přibjkowský — obyčegně pod gmenem *Háčkowic mlýn* známý.

má platiti faráři našemu: Předně, každý rok dwě kopy grošů českých (2 ſſſ. gr. č.). Na Sw. Hawla 1 ſſſ. gr. č., na Sw. Giřj 1. ſſſ. g. č. a k tomu naň připadlo 25 gjter = (xxv) při témž mlýně 3, na Hany 3, k Hostokrygům 19 gjter. Z těch wšech má platiti plat do Rakownjka.

1500. Bartoloměg Čistecký. — Král Wladislaw dowolil listem swým městu Rakownjku, aby pečetiti mohli woskem čerweným, gehož dánj w Budyni w neděli před přenešenjm Sw. Wáclawa.

1501. Petr Dornjkl (po druhé). — Toho roku Páni Žatečtj piwa stará do gich města woziti zapowěděli.

1502. Jan Tučný. — Král Wladislaw dal magestát na clo z howad, z železa, z krámských wěcj, kteréž kaupili Purkmistr a rada města Rakownjka od pána Albrechta Gindřicha z Kolowrat a na Krakowci za 300 ſſſ. gr. č. a k tomu clo w Matěgowicjch. Dán w Praze w pátek po sw. Gilgj.

1503. Giřjk z Klenau. — Téhož roku kaupena gest cesta, kterauž se gede k Senomatům od dědiny, NB. kteráž má býti ke 4 záhonům zšjřj.

1504. . . . . .

1505. Blažeg Piwowárnjk. — Kazatelnice we welkém kostele stawěna a dělána s tjmto nápisem powrchu:

Exiit qui seminavit semen suum,

a po zpodu gest napsáno:

Bos lepos in risu, quod est mirabile visu etc.

1506. Jan Owes.

1507. Martin Kostka.

1508. . . . . . .

1509. Martin Sliwka. — Les při Kornhauzském rybnjce kaupen od pana Kornhauza.

1510. Jan Wětysko.

— Wjt Rakans.
1511. Mataauš Tauš.
1512. Jakub Bečwář (po druhé). — Zwon Kotel slýwán w w Praze we středu na den Sw. Giřj.
1515. Bohuslaw Trnka. — Král Wladislaw dal městu Rakownjku skálu w Hlawačowě, wedlé rybnjka welkého, aby w nj swobodu měli kámen na oprawu města oni i gich budaucj lámati, a to listem swým potwrdil, gehož datum we Wjdni dne Sw. Jakuba Apoštola Páně. Téhož léta Zákostelská brána stawěna.
Téhož roku rybnjk Bartůw *) kaupen za 120 kop s lesy i s lukami, a má $2^1/_2$ gjter.
1516. Filip Krčil.
1517. Jan Klatowský. — Fara stawěna toho roku, též brána Pražská cihlau přikrýwána; dáno od nj 21 k.
1518. Hawel Fregta. — Wysoká brána stawěna a ta zgednána z gruntu zwýšj 55 loket se šnekem a kusem zdj (za purkmistrstwj Petra Psiny), za 500 ſſſ.
1519. Wjt Welký.
1521. Jan Nepolo.
1522. Jan Ronůsek. — Oheň položen w Zákostelj od něgakého Špačka, kteréž skůro wšecko wyhořelo. Byl upálen.
1523. Wawřinec Holený.
1524. Wáclaw Kolář. — Hráz u Prdatky, který nynj Kawán **) sluge, dělána.
1525. Šebestian Želecký.
1526. Jan Střelec.
1527. Jakub Pikatý.

---

*) *Bartůw* rybnjk až dosawad sluge na wýchodu od *Rakownjka.*

**) *Kawán též* na wýchodu známý rybnjk.

1528. Ondřeg Liška. — Ten byl zabit od pana Freytoka na rohu Morawcowic domu při Zákostelj. *)

1529. Jan Wrb'k.

1530. Jan Berau.

1531. Jan Nábožný. — Weliký rybnjk se strhl. **) Pan Mikuláš Swjták z Landsteyna na mjstě Šebestiána lazebnjka prodal, P.P.R. ***) a wšj obci lázeň s tjm se wšjm přjslušenstwjm, což od starodáwna k nj přjslušelo †) za 95 kop; záwdawku 35 kop, po 15 kop placeno.

1532. Damia Mlynář.

1533. Martin Wřetýnko. — Nowý rybnjk dělán. ††)

1534. Giřj Čapek. — Mlýn u Čisté wybit. Item král Ferdinand Řjmský wšeckna privilegia, wýsadnj swobody, a obdarowánj, kteréž od předkůw Českých kralůw sobě město Rakownjk obgednalo, potwrditi ráčil, gako od krále Ladislawa, Giřjho a Wladislawa. Dáno w auterý po Swaté Trogici.

1535. Šimon Srdečný.

1536. Jakub Štěrba. †††) — Byla nesnáz a newole s panem Albrechtem Šlikem hrabětem z Pazaunu a panem

---

*) Žádný wjce newj, kdeby byl stáwal Morawcowic dům.

**) Tento rybnjk až dosawad udržel swé gméno i mjsto.

***) Tyto tři čteny znamenagj: Panům Rakownickým.

†) Mjsto, kdeby giž od starodáwna lázně byly stály, nelze nám wjce wypátrati. Nynj Rakowničané žádných láznj nemagj, což často lékaře w rozpačitost uwádj, kdežtoby malými wýlohami se zhotowiti, ano i každému držiteli dobře se wyplatiti mohly.

††) Až podnes tak nazwán.

†††) Rodina Stěrbowa až dosawade se udržela w Rakownjku.

Purkmistrem a konšely, staršjmi obecnými, i wšj obcj, 1. o powinnost, 2. o auřadu sázenj, a 3. aby přjsaha nikoliw gemu, nýbrž toliko králi činěna byla.

1537. Jan Bradáček. — Weliká powodeň toho roku byla, tak že na rynku topila; w sklepjch piwa zšpuntowały; tehdáž zbořila proti lázni zdi, a tudy otewřewši sobě do města cestu, topila; stála až proti domu Jeremiašowskému.

1538. Mataus Pekař.

1539. Jan Tauš. — Biřic utekl, proto že wězné pustil.

1540. Matěg Lišanský. — Solnj penjze pobrány Janowi Haužkowi toho času auřednjku nad solj od Jana Řezáče, kteréž w domě Mikuláše Křiwowského w chléwě pod okny schowal; tu zase gsau nalezeny, on pak oběšen za tu krádež.

1541. Ondřeg Korď.

1542. Jan Hubka. Nowý mlýn pod horau, kteráž Hanna slowe, dělán.

1543. Wawřinec Mutěgowský. — Toho roku mlýn Danielowský kaupen od p. purkmistra a wšj obce za 2200 kop. Záwdawku 300 kop; placen po 200 kopách.

1544. Křjž Saukenjk.

1545. Wjt Zeman. — Oheň u Mazánků.

1546. Staněk Skytalský. — Dlážděnj města neyprw se započalo, a byl tehdáž pjsařem Jan Tauš.

1547. Bernard Sladownjk. — Baufka w Praze, když král Ferdinand města pokutowal. Toho roku hrom udeřil na wysokau bránu, a Němci přitáhli do Čech s dlauhými rapjky; dobyli Prahu černidlem a papjry.

1548. Jan Malinowský. — Šnek při kostele welkým stawěn. *List krále* Ferdinanda, gakby se posudné od Ra-

kownických bráti mělo; učiněno k Hanušowi Nosticowi, wýběrčjmu psanj w kragi Rakownickém:

Slowutný wěrný náš milý!

Předešlého léta 1547 před odgezdem našjm z hradu Pražského gsme sobě poručiti ráčili, od Rakownických posudné tjm wšjm způsobem bráti, gakž některá města, zapsawši se nám ge dáwagj. I gsauce nynj hodnowěrné zpráwy, že gsau se oni Rakowničtj w tom pozdwiženj dobře a poddaně chowali, protož poraučeti ráčjme, aby po dnešnj den od dotčených Rakownických toho posudného gináč nebral, než gak sněmownj snešenj o též posudné a instrukcj od nás wydané ukazuge, gináč nečinjc. Dán na hradě našem Pražském w neděli smrtelnau, léta 1549 w králowstwj našich, Řjmského 9. a giných 23.

0. Řjha Chmel. — Diwiš Rubin nařčen byl od Giřjho Škorničky, žeby registra purkmistrská ukrasti měl, pro kteréžto registra welké zbauřenj bylo w městě.

1. Wawřinec Sušil. — Jan Štrába dal oběsiti dwa pro geden strych žita.

2. Jan Tichý.

3. Štěpán Šwec. — Rybnjk w předměstj swatogilském rozdán na losy k stawenj stodol a chalupj, kteréhož geště hráz při Diwůčkowic chalupi proti bráně se spatřuge. Toho roku také biřic stat.

4. Pawel Černý.

5. Jan Tichawa.

6. Gira Pekař. — W pátek po sw. Martinu král Ferdinand dal gest ungelt z šeňku wjna z každého sudu po 20 gr. městu Rakownjku, a to na wychowánj kněžj a žáků.

Jan Hanzlowic.

1557. Jan Krotký. — Rozepře mezi saukenjky a obcj o záměřj wod, které gsau toho roku wyhledány. Simon, služebnjk Panů Rakownických rodič Miljřský pro neupřjmnost, kteréž se byl proti Panům dopustil, že gim 1500 kop ukradl, sťat gest proti domu Jana Berana.

Toho roku purkmistr a konšelé a wšecka obec městą Nowého Strašecjho bránili a brániti chtěli té silnici, kteráž gde od Rinholce a Rudy k Rakownjku, chtěgjce gi sobě na Strašecj uwesti, ale nebozj! nemagjce wšech potřeb na hotowě, nabrali si co Wyšehradský rychtář!! Ty pak zákopy, které dosti hluboké a wysoké za mostky, kdež na Slatině slowe, zdělali, na swůg groš zase ge zaházeti, a zarownati, aby tudy wolně k Rudě gezditi mohli, museli z poručenj krále Ferdinanda.

1558. Jan Lišanský. — Dauša syn Jana Haužky w domě otce swého na sladowně se oběsil.

1560. Jan Wřetýnko. — We středu po památce Mistra Jana Husi hrom zabil Janowi Zagikawému, když na wůz nakládal obilj, we Wuřwinách *) dwa koně, sám pak na poli umrlý, domů koňmi Jana Krčky přiwezen byl. Toho roku škola se stawěti počala za primastwj Giřjho Malého.

1561. Cyprian Nesnázko. — W sobotu před hromicemi krámy masnj okolo hodin 7—8 zotwjrány a z pokladnic řeznjkům penjze pobrány.

W sobotu po Sw. Kateřině stará rychtářka Luženská, která před 3 lety od muže swého zabita

*) Wuřwina (nynj Huřwina) gest audolj 1/4 hodiny na *wýchod od Rakownjka.*

byla, nalezená we otepi slámy pod krowem geště nezpráchniwělá.

62. Jan Cwrček. — W auterý po památce Mistra Jana Husi G. M. Cjs. P. P. Ferdinand s arciknjžaty, Ferdinandem Králem, syny swými ráčil přigeti do Rakownjka okolo hodin 23, a to branau Ľubenskau, neboť ráčil na lowu býti.

Toho roku častj lowowé při zámku Křiwoklatu času zimnjho býwali od arciknjžete Ferdinanda, nebo Rakowničtj wždycky přjtomni býti museli, a to s welikau swau škodau.

Toho roku osm wozůw k dowezenj některých wěcj Cjsaře Ferdinanda do Frankfurtu dáti Rakowničtj museli.

W auterý po sw. Ondřegi Jan towaryš řeznický w noci před Mautwičkowic zabit, ale newědj od koho; pochowán u sw. Gilgj.

63. Jan Šmardoch. — W pondělj po neděli letare, kregčj mistři i ginj wšickni toho řemesla kregčjřského, mage základ s Janem Červenkau a Wáclawem Boleslawem Kolářem o kauf piwa starého Rakownického, a 3 wědra piwa bjlého a půl džbera ryb, sekali před arciknjžetem na lesjch dwa buky kdo dřjwe swůg podetne, kteřjžto sekagjce, základ kregčj wyhráli, nebo gich mnoho bylo. To se dálo při přjtomnosti arciknjžete Ferdinanda, který nynj w Tyrolu gest.

Toho roku we čtwrtek po rozeslánj apoštolů po 22. hodině wyšel oheň w Zákostelj proti faře od Martina Wláska pekaře.

Téhož léta po památce wšech swatých urozený pan Mataus Owčářský ze Wšehrd od něgakého Němce Prošhonza z Lišan zabit w swém dwo-

ře Kokrdowském, a manželka geho, kteráž tehdáž těhotná byla od téhož lotra probodena, a tu oba dwa manželé mrtwj nalezeni, a potom poctiwě we Wolešně pochowáni.

1564. Mikuláš Plátenjk. — Rathauz klènut za primastwj p. Giřjho Malého. W auterý w den Sw. Augustina Hawel Krčil a Wáclaw Střjpek geli na wognu s p. Radslawem Wchynským ze Wchynic toho času na Petrowicjch, do Uher, když Turek Pestu dobyl.

1566. Aleš Mazánek. — We středu po obrácenj sw. Pawla stala se zápowěď od arcikujžete Ferdinanda, aby žádný do lesa negezdil ani dobytky hnal pod propadenjm konj i dobytka; to se proto dálo, že gsau se Rakowničtj nechtěli arciknjžeti w poddanost dáti. Neywjce w tom brodil Pan Laček ze Štemberka Zelenohorský, potom ho také wzal, a nedal za něho nic.

W auterý den S. Agaty Páni: Pan Jan Pjsecký z Rakownjka a Giřj Nowodomský z Aunoště geli gsau, gsauce wysláni každý od swé obce do Aušpurku za cjsařem Ferdinandem o zachowánj priwilegij a swobod města tehdáž bjdného a nynj mizerného Rakownjka.

W auterý po obrácenj S. Pawla w třetj hodinu na noc přinešeno psanj k auřadu od Pánůw saudcůw zemských, kterýmž porančeti ráčj, aby hned neyprwněgšj sobotu některé osoby na hradě Pražském před Pány a G. M. Cjs. postawili, a přjčinu, proťby poslušenstwj a poddannost arciknjžeti Ferdinandowi sljbiti nechtěli, přednesli a oznámili, a magj-li gaká priwilegia, kteréby *zástěrau mjti* chtěli, s sebau přiwezli, a w komoře

položili. Toho roku 15. Máge w noci hrom zapálil stodolu Strábowic za wysokau branau mezi 3. a 4. hodinau.

1567. Martin Kára. — We čtwrtek po neděli Jnvocavit, wyšel oheň nešťastně a nenadále, kterýž aukladně položen byl w městě Rakownjce, na třech mjstech po 18. hodině; prwnj u Anny Střjpkowie ze strany sladowny, a od téhož ohně čtyry sladowny wyhořely, prwnj Střjpkowic, druhá Matěge Lišanského, třetj Pawla Danielowic, čtwrtá u Jana Hrušky. Druhý oheň za branau Wysokau, a tu s sladowen zhořelo. Třetj oheň z marštale Diwiše Rubjna; od toho mnoho domůw sausedských zhořělo. Toho roku hned wšeckny pawlače při domjch p. purkmistr a Páni kázali swrci, aby skrze ně wětšjho nebezpečenstwj městu nenastáwalo.

We středu po neděli smrtelné Mikuláš Girchář, Jan Nikodím, Bruza Zámečnjk z poručenj a rozkazu arciknjžete Ferdinanda postawiti se museli na Hrádku Křiwoklátu, a hned druhého dne do wězenj dáni, a to proto, že gsau zwěřinu a kůže od Holowiska, který w Beraunė sťat, přigjmali. Pokuty pak chtěgjce prázdni býti, položiti museli, prwnj 100 kop mjšeň.; druhý 50 kop. m. Wedlé nich pak puštěni gsau dwa z wězenj mečjř a uzdář ze Žače s gistau pokutau. Prwnj dal 150. k. m., druhý 50. k. m. Och což gest to welmi drahá a welmi perná zwěřina byla!

We čtwrtek po sw. Prokopu Jan Reyček, *)

*) Wznešená ondy rodina Reyčků docela z Rakownjka nizela.

Jan Čtwrček a Giřjk Šmid wysláni gsau plnau mocj za cjsařem na Wjdeň do Rakaus, za přjčinau obhágenj swobod města Rakownjka.

Toho roku we čtwrtek po S. Prokopu taženj bylo weliké do Uher proti Turku od stawu rytjřského a panského, kteřjž se toho času G. M. Cjs. w tom wolně zakázali a tehdyž museli lidé po ulicjch, rincjch, domjch, když se na kostele zazwonilo, klekati, a pánu Bohu se za ně modliti, aby gim wjtězstwj dáti ráčil; oni pak, magjce se s nepřátely potýkati, dali se w zbytečné žranj a pitj, tak že mnozj, magjce brně, tři čtyry koně, na pěšjm domů se wracowati museli.

Až potud za Martina Káry.

1568. Zikmund Laudrbáč. — W ponděljj masopustnj w noci na auterý mezi třetj a čtwrtau hodinau, sklep radnj w rathauze, kdež P. Purkmistr a Páni swé tagné wěci sehowáwagj, wylaupán od Joachima Freyky, toho času pjsaře mladšjho, a z něho penjze, kteréž dal p. Giřj Čelechowský Dawidowi Krinitowi (Wlasatému) k schowánj, 150 kop m. Toho roku byl weliký mor.

Téhož léta pan Purkmistr a Páni staršj obecnj, na mjstě wšj obce kaupili gsau dwůr Kokrdowský od urozeného pána Jana Slacha*) Mladšjho ze Hřiwic a panj Kateřiny z Kwjtkowa manželky geho za 980 k. m. se wšemi dědinami, chmelnicemi, rybnjky, se wšemi swršky, nábytky, s obiljm co ho w stodole i sutého, s dobytky,

*) Slawná rodina Slachů nedáwno w Rakownjce wyhynula, a má geště paměťnjky.

wšemi koňmi s dřjwjm warowým, gakž sám držen byl od starodáwna w těch wěcech a práwjch.

1569. Wjt Zelenka.

1570. Jakub Řeznjk.

1571. Každý Šwec. — U vigilii S. Matěge Apoštola Ondřeg Mladý Tobiášek, gsa žádostiw peněz, dal se w kostele zawřjti, a w noci šnek obecný, který p. Purkmistr a Páni tu při kostele magj, a w něm penjze, magestáty a giné wěci chowagj, laupati počal, ale pro pewnost dweřj trogjch železných, tam se dobyti nemohl. Pro ten zlý skutek gsa gat, w auterý masopustnj sťat gest. Toho roku 22. Juli w den Sw. Mařj Magdaleny we wsi Nesuchyni hrom udeřil w brlenj do kostela.

1572. Jan Genjk. — Ceichowé koly záměrnými, gak se má wysoko woda držeti, od přjsežnjch mistrů řemesla mlynářského, z Prahy k tomu dožádáných ceichownjch.

Téhož léta 9. Máge narodilo se w Rakownjce dwé děwčátek srostlých.

1573. . . . . Regina Reyčkowic z rozkázánj Pánů ohledána, a těhotná spatřena gest. Item Regina Máčkowá porodila gednjm porodem dwé pacholátek rameny k sobě srostlých w domu Mikuláše Křiwowského.

1574. Wáclaw Pinkas. — Trygl odpowěděl Rakownickým, Gesenickým a Kožlanským, že ge wypáliti chce, tak potom některého času w Lipště gat, a na Pohořelci w Praze sťat.

Toho roku za primatorstwj Jana Reyčka šibenice kamenná, kdež prwé dřewěná byla, stawěna gest.

Téhož roku půwodem téhož pana primasa kůš a wáha w Zákostelj u lauže pro zlé ženy, že se rády wadily, udělán a zawěšen.

Item Jakub Adámek, gsauc w šatlawě, že manželku swau, sotwa zanechawši gi žiwau, umlátil; zasteskl sobě, že na něg weliká hrůza w šatlawě šla, rychtáře prosil, aby do delegšj swětnice byl puštěn. Že toho obdržeti nemohl, w témž sklepě na kládě wisjc břichem k zemi na dosti skrowném rozstrhaném šatě se oběsil, potom druhého dne na předměstj Pražském gest upálen. Toho roku na den Božjho těla zastřelen Jeronym Staršj Senomatský na břehu, kdež geště kámen stogj proti Gryllowům (Cwrčkowům).

1575. Mataus Kučera. — Toho roku kostel welký wnitř i zewnitř bjlen. Item, krow na bráně Wysoké pokrýwán zkřidlau, a dwě makowice pozlaceny na ni dány od Urbana Zerbeka z Perna. Dáno mu od nj 60. k. m., 2 strychy žita, 1 str. hrachu, za primastwj p. Matěge Štěrby.

Item den památnj Prisky panny wšecky domnělé a neb obtjžné děwečky powolány byly na rathauz, a okolo hodin 14 ohledáwány; přjčina byla tato, že nemluwňátko w zahradě mečjřowě nalezeno bylo.

Item swržen krow se staré brány Swatogilské. Téhož dne založili zdi okolo krchowa Sw. Trogice, a neyprw byl na něm pochowán učednjk Kašpara Zámečnjka, kterýž před tjm málo dnj oznámil, ukázaw nohau: „Tuhle gá lehnu,“ a kde gest ukázal, tu také na tom mjstě pochowán. Item swržen krow ze staré brány Lubenské.

Toho roku dlážděnj zawřjno proti Košťálowi

Řeznjku. Kus zdi nowé při bráně Wysoké děláno. Item přidělali swětnice w šatlawě pro wězné. Item Cimbál a zwonec na wěži Wysoké zawěšeny. Dwě brány swatogilská a Lubenská zweyšeny zdmi, a nowé krowy na ně dány cihelnj, a wybjleny. Téhož léta manželka Jana Wančury hrnčjře, nanesši sobě do komory, kde piwo měla, oblj Miljřského, nebo se mrazů obáwala a tam ljhala; tjm dýmem gest, gsauce těhotná sama třetj s pacho letem malým dwau let stářj, udušena, muž pak gsa od čeládky probuzen, wyskočil pryč, a tak sobě žiwot zachowal, bylby sic i on zahynul.

1576. Jan Slatinský.

1577. Martin Diwůček.

1578. Wáclaw Straka, šwec.

1579. Bartoš Šwec. — Swětnice při škole welká stawěna za primastwj pana Jana Pjseckého.

1580. Jan Wřetýnko.

1581. Martin Žlutický.

1582. Jan Walata. — Pan Staršj z Peršteina umřel w sobotu po Sw. Diwiši. Item. Tři gonáci sťati, geden pro wraždu, a dwa že pokradli staré Třjpkowé penjze; a s nimi gednu ženu, kteráž byla půwod, wymrskali. Item toho roku byl welký mor tak, že gich mladých a starých umřelo zde přes 600.

1583. Martin Bezprstý. — Dne 31. měsjce Listopadu wygednal se od pana Wáclawa Hochhausera Jan Zahrádko.

1584. Jan Womáčka. — Anna Střjpkowá zlé paměti děťátko swé wlastnj zabila.

Téhož léta podlé nowého kalendáře před Sw. Giřjm pán Bůh ráčil k sobě powolati a z toho

swěta pogjti otce mého; pochowán w neděli před týmž swátkem, podlé starého kalendáře w neděli kwětnau, a w Kněžowsi odpočjwá. Itm. Wýgezd byl od p. Forstmistra, p. Petra Portnara z Kuglhofu a s ginými stranu ukázánj mjst w lesjch Hradeckých, pokud by se dobytkowé naši na pastwu honiti měli. I ukázána od rybnjka Bachora až k gjwowému křjži, od gjwowého křjže až k mostu druhému, kterýž slowe w Hlininkowé peci při Požářjch, tjm doloženjm od auřednjka Bakowského, že gsau gich Rakownički wždycky až do Požárůw užjwali; a pod důl, který gde od Hlininkowé peci, až k mlýnu Hromadkowskému. Přitom toho času bylo od něho zanecháno, potom se gináč stalo, a gest pastwy mnoho ugato.

1585. Petr Slotwička. — Kateřinu pozůstalau wdowu po Wáclawowi Rubjnkowi za manželku po sw. Martinu gsem sobě pogal. Dne 27. měsjce Unora smlauwa na statek Střjpkowský; djl ho na oba přišlo.

Sněm byl wydán, aby žádný čeládky a podruhů, kteřj listu fedrownjho nemagj, nepřechowáwal. Nad pilau rybnjk Palauče zase obnowili, a geg rybami nasadili; byl mnoho let bez wody. Grunt položili kostelu Sw. Trogice 1. Čerwence. Den sw. Prokopa welmi weliká a nebezpečná woda byla.

1586. Erhart Klika. — Pacholek geden, který w mlýně panském slaužjwal, pro krádež a cizoložstwo sťat, a podlé něho žena wymrskána, proto že s njm obcowala, mage prwé swého manžela. Týž pacholek na Zelenku prawil a na tom i umřel, že geg

týž Zelenka ku krádeži nawozowal a od něho wěci kradené přigjmal.

Den wzkřjšenj Krista pána o gjtřnj Dawid Wlasatý (Krinitus) z Hlawáčowa pjsař radnj umřel. Martin Červenka geden radnj w Berauně z okna wypadl a hlawu srazil dne 12. Máge. Dne 24. Máge makowice na Sw. Trogici wytažena.

Dne 28. Srpna čtyry wywedli na poprawu, gednoho sťali, že měl prwé ženu, a ginau wzal, a gi wymrskali; item dwa wězné, a Starého sťali, že ženu swau prodal za 100 gr. ginému, gi pak též wymrskali.

Dne 15. Zářj smlauwa se stala s Janem Walatau, že některé pány nařekl, žeby falšowali kšafty, i za to 2 neděle seděl. Osoby byly tyto: Jan Cwrček (Grillus), Hawel Krčil, Matěg Sušil, Jan Wřetýnko a Martin Diwůček.

1587. Ondřeg Tichawa. — U Jana Staršjho se zapálilo we swětnici za kamny hned ráno od lauči; Pán Bůh dal, že se lidé sběhli a ten oheň přetrhli.

Dne 18. Prosince pjsař Pjsecký, primas pan Jan Cwrček byli wysláni k G. M. Cjs., by město Rakownjk k třetjmu stawu připogiti ráčil, což potom s dobrau nowinau, že se tak od G. M. stalo, přigeli.

Panu Giřjkowi Gjlkowi na poli mandel hrom zapálil. Makowici nowau na welký kostel wtáhli; item kostel S. Trogice dokonán, a prwnj kázanj w něm učinil kněz Mikuláš Crispus Pražský, tehdáž děkan w Rakownjce.

1588. Daniel Maljř. — We čtwrtek, den Sw. Štěpána, Matěge Straky děťátko, když sléwati piwo šli, w swětnici ge zanechawše se swjčkau rozžhatau, ono

přilezauc k té swjčce, gi wzalo, a gj na sobě košilku zapálilo, tak že od toho zapálenj welikau bolest mělo, až od toho i umřelo.

Magestát od G. M. Cjs., že se město Rakownjk k třetjmu stawu připoguge, w plné obci wyhlášen r. 1588. Téhož léta zwon wedlé welikého zwonu zawěšený u S. Trogice se přeléwal, což se pěkně podařilo; we čtwrtek k swátku S. Gilgj zawěšen gest. Wážil 10 centnéřů. Téhož léta pan Wáclaw Kawan z Čegkow se oženil.

1589. Adam Dohora. — Den památnj třj králůw Pan hofrichtjř, Pan Wáclaw Běšjn po daném magestátu neyprwé radu obnowiti ráčil. Item. Mlýn, genž slowe Wiktorowský, kaupen od Pánů obci za 60. kop mjšeňských.

Jan Geljnek, Faltyn, Kerbičár, a Fišmistr potlaukli a posekali s Němcůw u rybnjka Kornhauzského, když geg lowili, proto že gim pokoge nedali, a přjčinu k tomu dáwali.

Den Božjho staupenj strhl se weliký přjwal a krupobitj, tak že welikau škodu na chmelnicjch, zahradách a dědinách učinil.

Na zámku byl geden ze sucha stažen pro zwěř, tak že mnozj naši sausedé dáti pokutu museli pro přigjmánj gi:

Wolfl mlynář s zetěm	. . . .	60	kop	miš.
Mikuláš Girchář	. . . . . .	40	-	-
Hanzl Kolář	. . . .	20	-	-
Martin Šwec	. . . .	15	-	-
Jan Mikeš	. . . .	5	-	-

Dne 1. Zářj t. g. den S. Gilgj zwon wedl welikého zawěšený byl u S. Trogice přelitý. Ne wole wznikla mezi P. Staršjmi a Pány pro r

dnoho P. Staršjho, že byl dán do šatlawy; suplikacj prošla před p. podkomořjho od P. Staršjch, potom to bylo spokogeno skrze p. hofrichtýře.

Swětnička pro sausedy, kteřj pro dluhy u wězenj zůstáwagj, obrána za radnj swětnici.

1590. Šebestian Balášek. — Dne 27. Listopadu mistr Petr Codicillus z akademie umřel.

Biskup Pražský umřel.

Archa (sedadlo) u sw. Trogice udělána; od malowánj dáno 50. kop miš.

Němec geden stat, že gednoho zabil na předměstj Pražském proti chalupi Šimona Reyčka.

Dne 29. Dubna syn p. Jana Skobkowic wlastnj swau panj matku zabil w Praze.

Swisle w ulici Lubenské, Swatogilské i Lišanské uřezány gsau pro nebezpečenstwj ohňůw. Zemětřesenj bylo po 6. a 7. hodině welmi hrozné a weliké.

Téhož roku den Božjho Těla wyšel weliký oheň u mladého Matěge Straky w marštali; chléwy a marštale shořely, i djl Pšanskému; giskry daleko ljtaly, ale že bylo we swátek mnoho lidj, rychle to přetrhli, a k tomu ticho bylo. Žádný newj, gakým způsobem se zapálilo.

1591. Ondřeg Pekař. — Chasy wandrownj a selské drahně se zbjralo, proto že Pány z ritjřstwa, mlýny a dwory wybjgeli.

Item w sobotu na neděli, to gest na nowé léto, mlýn nowý w noci wybili, mlynáře, mlynářku a gednoho sedláka, kterýž přiwezl obilj k semlenj, swázali, co w něm bylo pobrali; potom hned na nowé léto sgjmáni a třetj den oběšeni; bylo gich

dewět. Dwa utekli, sedm gich sgjmáno. To wše z Prahy přišlo.

Festa DeI pVbes CeLebrabat VenCesILaI
HortensI VaCLaVs nasCItVr InDe tVVs

Item Jan Sargán dostal se do wězenj pro penjze ztracené hraběte gednoho, které se ztratily od gednoho geho dwořenjna z wozu na předměstj, pro které penjze geden šenkýř Honz Leffler z domněnj byl wzat, a 's njm ku práwu bylo o to přistaupeno a k hrdlu sáhnuto. W tom se od tohož Jana Sargána propuklo, že gest penjze za komjnem našel w swé chalupi, a myši že tu djru udělaly, kde ty penjze byly. I nechtěli Páni tomu wěřiti, poručili, aby geden radnj pán wyměnil něco těch peněz, gak gsau staré? Našlo se, že byly toho léta bity; wzat byl do wězenj a přiznal se, že gest ge našel. Něco zase nawrátil, ostatek, prodagjc grunty i chalup, nawrátiti musel. Geli do Šimfeldu pro Honzu Lefflera z poručenj rad G. M. Cjs., že se to u nás naň wyhledalo. On wšak se z toho wytáhl a wylhal, a obec tuto k welké autratě přiwedl.

Item. Z Plzně přišlo psanj, že ten lotr, kterého gsme gim wydali, měl zde dům pod wysokau branau a stodolu za městem zapáliti, a že měl wzjti slámy pšenčné, prach a čtyry uhle, a to rozfankati.

Pan Jan Malinowský 9. Febr. umřel.

Wáclaw Pjsecký se ženil.

Den Sw. Wjta mordýře z Kornhauzu kleštěmi trhali, dřeli a do kola wpletli. Zpáchal sám 35 mordů. Brzo potom druhého towaryše dostali, geg na hák zawěsili, potom dřeli, za žiwa na

špalku sedě, pekli a spálili. Přiznal se 65 mordům, a byl kulhawý.

!. Tobiaš Žlutický. — Dne 19. Ledna. Dwa Němci sťati, z Trutnowa obywatelé, protože se pečeť při nich falešná, která se wztahowala na město Lichtenburk, podiwně prawjc, že penjze geden stratil, od sedláka gednoho při něm se našlo, tak že chtjce se sedláci swláčeti uhljdali při gednom tom Němci, že mu košile z kalihot wykauká, a w nj uzel byl; kázali mu gi uřezati. Když byla uřezána, našla se tam pečeť w tom uzlu, a hned bylo posláno pro P. Richtáře, a gemu složili gak tu pečeť tak i listy, kteréž psané byly, že gsau posláni od gednoho města gmenem Lichtenburgk, že gest wyhořelo, až na kostel, školu a rathauz, a ten list byl pečetěn tau pečetj i registra. Na trápenj se přiznali, že gi sami dali wyrýti, a že gest giných, gmenugjce ge, wjc k tomu podobných z gich towaříšstwa.

Taužjmský wýpowědj zdegšj, na kteréž přestal, gest českého kráłowstwj wypowězen pod ztracenjm hrdla, proto že gest pana Jana Wřetýnka z násilj na poctiwosti nařkl, též že mu odpowěděl, že mu se pro ptáka pomstiti chce, kdyby to po kolika letech, a že mu dá malau kuličku. Měl pro takowau wěc na hrdlo ztrestán býti gako odpowědnjk, ale ušetřilo práwo geho mladost.

Item. Auterý welikonočnj po 17. hodině w městysi Senomatech oheň od gednoho gich sausedů wyšel, od kteréhožto wygitj wšecko městečko na prach zhořelo s rathauzem i s piwowárem, tak že k ničemuž přigjti nemohli; obilj k semenům přichystané i giné w slamách aneb na sýp-

kách též popálil, tak že za množstwj tisjc se škody stalo. Pán Bůh rač gegich potěšenj býti; a to se stalo tak: že týž saused, rozdělaw sobě oheň doma, radlici sobě k oránj ostřil, potom gi tu w domě na zem horkau powrhl mezi slámu, a odtud odešel; w tom se ta sláma od té radlice zňala a zapálila, tak že se od nj zle stalo. Osm domů toliko zůstalo a fara s kostelem, a to dost podiwně.

Město Sušice wšechno od ohně w škodu přišlo; u radnjho pjsaře se zapálilo, kterýž potom i s dcerkau uhořel.

ZkazIL bVh obeC DVšIčkV
skrz oheň zVřIwI wšeCkV
wzVřIwostI hněwV swého
ČerwenCe Dne Dewátého.

Málo po několika dnech w městě Domažlicjch též přes 60 domů wyhořelo.

W neděli 13. po Sw. Trogici t. g. ten den před S. Bartoloměgem, Ondřeg, richtář Lubenský, gsa z města dowolenjm p. purkmistra puštěn, na ponocné na předměstj Lubenském sáhl, a s nimi ňakau půtku třemi pacholky učinil, tak že gednoho ponocného byliby brzo zaškrtili. Ale ginj sausedé slyšjce to, na retunğ přiběbli. Mezi ně přišel Petr Ludačka chwoštištěm brániti chtěgjc, gemuž týž richtář 4 prsty na ruce uťal; to bylo mezi druhau a třetj hodinau na noc.

W sobotu den Sw. Gilgj Němec geden, který ukradl za Dobrau koně a potom s njm pod zámkem polapen a od p. heytmana sem dodán, též že z mládj drobné wěci: kabáty, škorně, řetězy mokráte kradl, oběšen gest.

1593. Benedikt Sekera. — W sobotu po Sw. Mikuláši richtáře městského Benedikta Sekeru geden kočj gmenem Jakub, gsa we wězenj w šatlawě z rozkazu PP. měl dán býti na panto, proto že něco Pánu na Senci přečinil, nožem obě nohy mu zbodl i bok, a se protiwil, též i biřice týmž nožem hlawu pobodl; richtáře na kočjm woze domů dowezti museli; třetjho dne pak za swé přečiněnj po rinku koněm šmýkán, potom u šibenice kolem hnáty mu proráželi, a tjm kolem potomně na horu wyzdwižen.

Anterý den památnj *) mistra Jana Husi a mistra Jeronyma geden mlynář, který byl před tjm některé léto w mlýně p. Wáclawa Hochhauzera se wygádřil, že mu geg odňal, potom mu odpowěděl, a pod tau wýpowědj mu zámek i wes Psowiky wypálil, i na trápenj se, že to tak gest, wyznal, a za to téhož dne u šibenice upálen gest.

Pan Jan Pjsecký a pan Jan Zahrádko z měst Pražských přigeli a od G. M. Cjs. relacj, aby město Rakownjk do 20000 cjsařských statkůw sobě swobodně kaupiti mohli, přinesli, a to obgednali. Tau též gjzdau gest přineseno a dowolenj G. M. Cjs. se stalo, aby Páni Rakownjčtj tu swobodu měli, odkázánj zádušnj Hřjskowské prodati, a na to mjsto bljž u města sobě kaupiti.

We středu po S. Markytě woda welmi hrubá okolo města byla, nebo tři dni a tři noci ustawičně pršelo, a tau wodau na předměstj Lubenském u Grillowa welmi welkau ku podiwu topoš

*) Asi tři slowa gsau wyškrábána.

bez wětru porazila. Pán Bůh dáti ráčil, že na wětšjm djle sena sklidili, tak že malá škoda krom stržj se stala.

Den S. Wjta Turkůw od křesťanů u gednoho kláštera (gichž bylo 16000, a našich 5000) bylo poraženo okolo 300; Pán Bůh buď pochwálen.

Dne 2. Srpna geden šafář k autrpnému práwu podán, potom se na trápenj přiznal, že gest obilj z mlatu přigjmal, a o 2, o 3 strychy mjň zapisowati dal, peněz za žence wjc bráwal, obilj kradené prodáwal, potom byw na zámku w noci w kládě, na nohy se dobyl, a na powěžného zawolal, a když powěžný dweře otewřel, knytlem geg udeřil, a z wěže utekl, tak že se potom skryl, gsa zase gat, na trápenj se přiznal, že ze zámku se zpustiti chtěl. Že se pak krádeže dopustil, a zámek G. M. cjs. slezti mjnil, gest sťat.

1594. Wáclaw Slach. Gednoho z Křiwoklatu podali k práwu 1. že byl wypowěděn z Gruntůw G. M. cjs. pod hrdlem, a se zase nawrátil; 2. že s cizj manželkau ušel a s nj obcowal. 3. Gsa opět u wězenj na pautech po zámku chodil, pauto s noh srazil, zámek u fortny shodil a srazil. Zámek G. M. cjs. slezl, a pryč ušel, za to (gest mu na wazu ukráceno, a prdele nastaweno) byl sťat.

W pátek po slawném hodu wzkřjšenj pána Krista P. Giřjho z Lobkowic z hradu Pražského na zámek Ličkow, který prwé geho byl, do wězenj dali. Pěchoty při něm Pražanůw bylo s dlauhými ručnicemi 30, a gizdných 40. Několik wozůw špjže a 2 dcery geg wyprowázely, též co se w geho domě našlo na Hradčanech, totiž

15000 ty gemu G. M. Cjs. i s klenoty dáti poručiti ráčila.

Za purkmistrstwj pana Jana Staršjho z Cwrčkowa w pondělj po sw. Trogici w domu pana Jana Kapra byl něgaký chodec, kterýž po městě chodě, žebral, čině se němým. Poručeno bylo P. richtáři, t. č. P. Wáclawowi Slachowi, aby wzat byl do wězenj, potomně když byl wzat do palečnj, mluwiti se naučil, k němu do téhož wězenj přicházela kuběna geho, prawjc se býti obtěžná, ta sobě na břicho položila pytljk krupice, wšak z poručenj Pánů když byla od biřičky přehledána, našla se při nj faleš a podwod.

Za njm se dostal do wězenj něgaký kregčj, ten také žebral, a prawil se mjti padaucj nemoc. Po nemnohém dni kregčj byl zmučen, wyznal se na trápenj, že gest w Rakownjce u Matiáše Černotského s giným chodcem něgakým Habrpaurem před lety oheň položil, a že gsau město Rakownjk wšeckno wypáliti mjnili. Po něm pak týž němý tak i žena geho zmučeni byli a přiznali se, že mjnili weliké škody ohněm w České zemi činiti; potom týž Habrpauer z Lanů přiwezen, též spolu s ginými za swé zlé skutky, kteréž činil a činiti mjnil, zlau odměnu wzal, ten pak kregčj w sobotu po památce panny Marie upečen, a olegem špikowán byl. Mezi nimi také židé byli; geden gsa welice zmučen u wězenj zcepeněl, a tak gich w malém čase okolo 18 hroznými smrtmi dle gich zaslaužení se swěta sešlo.

Téhož léta staw panský, rytjřský, města, sedláci ze země České gsauc proti Turku odesláni,

aby mu se pro škodu nenabytau upjralo, leže u Prešpurku, a mage se dáti přes šifpruky za wodu, roz utjkali a domů se nawrátili, ale mnohá města setrwala, tak že se gim, poněwadž před-njch stawůw nebylo, od heytmana poděkowánj stalo, a potom propuštěni byli. Rakowničtj wšicknі dostáli až do poděkowánj.

1595. Wáclaw Obrmann. Židé dwa zmučeni a dwa nezmučeni ti, na které r. 1594. zločinci wyznali, ano i někteřj smrtj swau stwrdili, ginj w tom scepeněli, *že penjze na pálenj dáwali gim*, aby *českau zem wypálili*; — wyručenj od Pražských židůw s powolenjm G. M. Cjs. pod 10000, že newinu swau odpowěděti chtj, když gim termin od práwa uložen bude; potom ti židé obgednali sobě při G. M. Cjs., že magj w Praze na rathauze staroměstském swau newinu odwozowati.

Za téhož pana rychtáře w pondělj den památnj Sw. panny Doroty Wáclaw Obeslo Gičinský, saused zdegšj w ulici Swatogilské, po 4 hodině na noc, Jana Zahrádku sekyrau w čelo nedaleko od židowin škodně beze wšj přjčiny, toliko že k němu promluweno bylo „wer da?“ uhodil, ale pán Bůh zachowal uwazugjcjho z pilnosti lékaře, že zase zdrawj nabyl, tak že témuž Wáclawowi wina odpuštěna, a wjce k žádosti P. P. R. se stalo.

Dne 27. Března den Sw. Leonarda P. Giřj Šlowský mládeneček od Giřjho Rabičana na weselj P. Adama Nostice zabit, potom w pondělj, post laetare, na Wolešně pochowán.

Post laetare wodá garnj welmi weliká u města Rakownjka na potoce ze sněhůw pošla; za ně-

kolik dnj byla tak, že stařj při městě garnj wodu tak welkau nikdý newiděli, nebo na řekách i mostech škodu nenabytau učinila.

We středu po neděli Judica P. bratřj kůru latinského i českého na mjstě přednjch osob wolených staršjch bratřj, gsauc w Praze na sněmu P. Jan Cwrček z Cwrčkowa, P. Jan Kapr z Kaprsteina, P. Jan Zahrádko z Lauštyně kaupili dědinu za wysokau branau, genž slowe Čelichowská, k bratrskému kůru od P. purkmistrů Pánůw tolikož Pánůw staršjch obecných za summu 150 kop. Mjš. na ten způsob, gestli, kdyby měla na prodeg býti, tedy P. P. R. aby před ginými k nj práwo měli, a za tu summu gi zase bratrstwo, gak prwé prodána byla, pustilo.

Týž P. Jan Zahrádko spolu s P. Ondřegem Penařowic uwolili se dobrowolně oba dwa tu dědinu od auhoru až do auhoru opatrowati, a pořádnj počet z toho činiti, a pro lásku bratrskau Jan Zahrádko též dobrowolně se zakázal w stodole swé, kterau za Wysokau branau má, dokud w té práci prwnj zwolený bude, wšecko obilj do geho stodoly dáti skládati, a od takowého obilj w geho stodole složeného od bratřj nic nebrati.

W pátek den slawnosti téhož léta hrabě z Hardeku, který zrádce wšeho křesťanstwa byl, a weliký punt s Turkem měl, mnoho lidu křesťanského zawedl o hrdla nebotě připrawil, i také Rábu pewnost pod zrádau Turku podstaupil, konec swůg wzal. Neyprwé dwa prsty, kterými pánu Bohu a G. M. Cjs. přjsahu učinil, gsau mu

ufaty, potom za žiwobytj gazyk týlem wytažen, a na posledy čtyrmi koňmi roztržen.

Téhož dne pan Jan Horský, měštěnjn Starého města pražského, kancljř Nowoměstský, w práwech welmi muž zběhlý a mnohým lidem w radách prospěšný, umřel, druhého dne poctiwě pochowán.

1596. Jakub Rakownický. Toho roku w půl letě sněm na hradě Pražském držán byl a to za přjčinau Turka nepřjtele.

W pondělj po neděli postnj Reminiscere Danielowi Staňkowic, Šimonowi Slachowi a Janowi Zahrádkowi od G. M. Cjs. magestát darowán, aby se psali z Lauštyně.

Jan Šeynoho sťat, to proto, že gest toho aumyslu byl, třem násilj učiniti, a pokaždé že gest byl odehnán, a také krádeže se dopustil, též města Lůna *) prázen býti měl pod hrdlem, a tomu dosti neučinil.

Téhož léta od Trčky a Walaušůw Temešwar trhu w Uhřjch wzat hrdinsky.

Téhož léta páni radnj, staršj obecnj powolili, aby se bratrská dědina owcemi obecnými wystláwala, gakož se i tak stalo, že na zimu gest wyhnogena, wšak na ten způsob, že páni bratřj magj zase wšecku slámu dáwati wymlácenau k obci, tak i plewy i drobj.

Téhož léta čtwrtečnj hodiny na rathauz způ-

---

*) Město Launy (Lůny). Snad přjtel Šeynoha čili Šeynocha, kterýž Jana Augustu chytil.

sobotý za purkmistrstwi P. Jana Pjseckého z Třebska. Téhož léta bratřj obogjho kůru dali kaupiti aksamitu a ginýcli potřeb na přjkrow.

1597. Hawel Mautwička. W neděli před S. Hawlem zamordowán na Wysoké bráně Mikuláš ponocný na loži magjce nožem krk podřezaný od Wáwry, druhého ponocného a ženy geho, potomně i od nich s též brány dolů swržen. Neprodleně týž Wáwra s ženau swau wzat gest do wězenj. Na zegtřj Hawel Mautwička totiž w auterý den Sw. Hawla auřad richtářský přigal, a téhož Wáwru i ženu geho z poručenj P. purkmistra Pánůw, mistru poprawnjmu wzjti a k zpowědi westi, k čemuž když se oba dwa přiznali, potomně za to gegich zlé přičiněnj on ptactwu nebeskému na pokrm na kolo dán, ona pak sťata byla.

Z podzámčj z Křiwoklatu podali sem starau ženu pro kauzla, kteráž potomně byla wypowězena z gruntůw G. M. Cjs. pod hrdlem, ale že se opět nawrátila a zase podruhé byla podána ku práwu, tak se gj nalezlo od práwa, že měla trandyrandy.

Hawel Mautwička toho času richtář, pro mnohé swé proti P. P. R. přečiněnj byl dán do swětničky šatlawnj za 2 neděle k potrestánj, a do toho času Girjkowi bakaljři gest auřad richtářský poručen.

We středu den Sw. Wincence w Kněžowsi, dwa dwory, Adam Elan a Jan Mutljk wyhořeli.

W neděli den památnj hromnic welká swětnice na Hrádku Křiwoklatu zhořela, ano i podiwně se pokoge cjsařské z předu i se zadu zapalowa-

ly, též na wěži nad branau kro[illegible]hořel, a kdyby neby lo Rakownických, kteřjž [illegible]ně na pomoc přišli, bylaby se welká škoda stala.

W auterý po neděli Laetare P. Jan Pjsecký z Třebska, P. Daniel Stankowic z Lauštyně a P. Jan Zahrádko, z Pánůw radnjch, item: P. Jan Cwrček z Cwrčkowa, Jan Geljnek z počtu Pánůw staršjch obecných byli gsme na Wšetatech, a kaupili gsme ge, k tomu Chlum dwůr w Pustowětech se wšjm přislušenstwjm za sumu 9000 kop. M. We středu po neděli kwětné. Swrchu psanj Páni byli na Wšetatech při postupowánj některých swrchkůw.

Nynj w rukopisu geden list schwalně wyřjznut gest, a chronologický běh přetrhaut. Následugjcj list takto opět pjše:

Téhož léta warhany přiwezeny z Prahy a w témž kostele postaweny nad kaplau. *)

Léta 1611 za téhož richtáře arciknjže Leopold sebraw mnoho lidu, některý tisjc wogenského Pasowského do králowstwj Českého, chtěge králem Českým býti, wtrhl neyprw do Buděgowic, odtud na Tábor, potomně do Berauna, tak až do Menšjho města Pražského w pondělj masopustnj se dostal, a we wšech nadepsaných městech, městečkách i we wsech nenabytau škodu tjmž lidem zdělal. Potomně král Matiáš Uherský s welkým počtem lidu do Prahy přitáhl, a ten lid Pasowský rozehnal, a tak od pá-

---

*) Odtud gsau přeneseny na weliký kůr, nad hlawnj dwéře r. 1727, a ten prwněgšj kůr nad kaplau rozházen byl; *stál totiž na tom mjstě*, kde nynj oratoria.

nůw stawůw králowstwj Českého za krále wolen, a w pondělj swatodušnj téhož léta korunowán gest.

1611. Mikuláš Kaba. W témž čase obáwagjce se P. P. R. aby ten lid Pasowský k nám do Rakownjka gako i do giných měst se newlaudil, dali zasypati tři brány: Pražskau, Wysokau a Lubenskau, okolo města šraňky, a zákopy zděláný, tak že nikudyž do města krom Swatogilskau branau choditi a gezditi se nemohlo; w též bráně každý den též i w noci 20 sausedůw wartowáwalo. Spráwčjm lidu domácjho Rakownického byl P. Hartwjk Miška ze Zlonic, někdy heytman na Hrádku Křiwoklatu, a měl od obce platu na měsjc po 60 k. M.

Za téhož richtáře P. Hawel Truneček dal oběsiti dwa, že mu některé wěci od šatstwa w domu geho pobrali, ale wšak na djle se gich zase doptal.

We čtwrtek po Sw. Wawřinci Mikulášowi neystaršjmu synu po nebožtjkowi Matěgowi Čendeljnowi mlynáři kolo palečnj ruku prawau smačklo, tak že mu gj uřezati museli až po ramena.

Krištofa Ernesta manželka bywši těžkau nemocj od pána Boha několik nědel postawena, potomně zase powstala, gakoby na mysli ztržena byla; w auterý po na nebe wzetj panny Marie w témž domě geho se oběsila. Na zeytřj po hodině na noc od mistra poprawnjho u šibenice gi hlawa sťata, a potom zahrabána gest.

Téhož času, když se wárky gečné dokonáwaly, Ondřeg Čegka, piwowárnjk toho času w piwowáře zákostelském od pánwe do piwa mladého

upadl, a se opařil, tak že od téhož opařenj umřel.

1612. Jan Faber. Začali toho roku wárky gečné wařiti w
1613. auterý po poswjcenj Rakownickém.

1614. Matěg Čjžek. Téhož léta w pátek, den památnj mlaďátek, byl weliký wjtr, zdělal mnohé škody w lesjch, na stawenj, též srazil kus stawenj Ondřegowi Klozaurowi kregčjmu. W tom se natrefil syn Jeremiaše Tichawy, na něgž to upadlo, až ho mrtwého ležeti nechalo. Wolf Brem za geho richtářstwj z wězenj ušel, tak že skrze to do třj set utratil.

1615. Jan Jakš z Wladořic.

1616. Diwiš Girchářowic.

1617. Adam Erazim.

1618. Samuel Březowec.

1619. Daniel Albin.

1620. Jan Kysňar. Armády dwoge u Rakownjka gak G. M. C. tak i Fridricha Falckraběte při Rénu, který chtěl králem Českým býti, ležely tu obogj 14 dnj.

1621. Adam Pauer. Petr Most na werbuňku w městě Rakownjce byl tři neděle.

Dne 26. Januarii P. Alexandr Kroč se 270 koňmi byl 3 dni. Toho dne přitáhlo 2 praporce pěchoty, zůstali tu okolo 6 dnj; *začátek bolesti bylo.*

Téhož leta 25. Januari přitáhlo 7 karnet od Zbirowa a na ráno 5 kompanij. Dne 29. Januarii 500 konj. Obogjho lidu bylo 18 karnet; z těch někteřj zůstáwali 2 noci, někteřj gednu noc. Bylo s nimi poswjcenj; národ byl francauzský a wlaský. Dne 1. Febr. opět 3 praporce pěchoty, *zůstáwali 8 noce.* 3. Febr. opět 8 praporce, zů-

stali gednu noc; ti náleželi Pánu z Watmberka. Mimo to přitáhli s pakážj 2 praporce, ti zůstáwali po městě 5 neděl; byla komedie. — Dne 24. Febr. 1 praporec knechtů, zůstali 2 noci. Dne 11. Martii P. heytmann Epp s gednjm praporcem; ten zůstáwal 6. dnj. D. 17 Martii. Ti odtáhli, asi za 3 hodiny ginj přitáhli s kusy, 200 konj a praporec pěchoty. Téhož dne Munsur Tilli s gednau karnetau a množstwjm lidu a wozy ládowanými; při nich konj bylo 800. Zůstali wšickni w městě, byl řad. D. 18. Martii přigel pan Hadeloenges s 61 karnetami; zůstal přes noc. Dne 23. Martii gedna karneta reitharstwa a 50 muškatyrůw při penězjch. Ti zůstali páni 3 noci. Dne 1. Máge P. Haugwic ritmistr s gednau karnetau, po druhé při penězjch přigel. Zůstal gednu noc. Dne 3. Máge dwa regimentowé neywyššjho Šmjda a Paura; bylo gich 18 praporců: zůstali do 3. dne. D. 28. Máge prowázeli doktora z Lokte; bylo 50 muškatyrů; ti zůstali přes noc. Dne 4. Junii wezli nástroge wálečné knjže Baworského; to newj se, gak mnoho gich bylo. Zůstali přes noc. Dne 12. Junii přigely dwě karnety Charwatůw, zůstaly osm dnj, a pakáže gegich pánů 4 neděle. D. 30. Augusti Otta z Witinghofu na mustrunku zůstáwal w městě 7 neděl a 5 dnj.

1622. Jeronym Klatowský. Dne 18. Martii 2 karnety Neywyššjho Pána z Waldstýna, gedna zůstala 2 neděle a druhá tři. D. 10. Aprilis 6 karnet Neywyššjho De Couché; zůstáwali w městě 4 neděle a 2 dni, tu byla hra —

Opět z rukopisu $2^1/_2$ ljstu schwalně wyřjznuto.

1630. Jan Rausek.

1631. Andreas Rusjn.
1632.

1633. Jakub Seytr.

1634. Benedikt Frizil. Hrabě Wiljm ze Wchynic gel z Drážďan s G. M. knjžecj z Mechlburku w komissj do Plzně w 50 konjch: od Plzně geli do Egru (Chebu); tam gak knjže, tak Wchynský, Trčka a Naimon gsau pobiti od heymana Buklera a geho pomocnjků osm. Dne 15. Januarii geden fenrich (praporečnjk) dostal se ke mně od Anny Jakšowé; byl howádko. D. 18. Januarii maršjrowalo 5 kompanij Neywyššjho Consaga, okolo města geli do Rakaus na kwartyry. Dne 30. Máge přitáhlo do města pakáže Neywyššjho Galaše, ten na dábla přitáhl. Ke mně byl dán neywyššj wachtmistr. Zůstali do 6. Junii. Dne 17. Junii přitáhlo do města 4 praporců pěchoty. Ráno táhli k Rokycanům. D. 27. Aug. Město Rakownjk wyšturmowáno, neywjce nuzci to byli soldati (tohož času leželi kurfirsti na bjlé Hoře). Wzali w městě konj 80, gednoho obywatele gmenem Girkla Malého u šibenice zastřelili, a gednomu pohůnku hlawu rozwrátili, a mnoho wěcj pobrali, gako w kostele dobyli se do šneku, wzali samotných kalichů 20, i něco od peněz pobrali. D. 9. Septembris. Přigeli do města 2 kompanie Reitharstwa na Salwu quardy od regimentu Vilicomského. Ložjrowali ke mně osm ritmistrowých konj a 5 pacholků; dáwal gsem gim každý den 1 str. owsa, gjdlo, pitj do krků. Naposledy asi 2 neděle po 6 str. musel gsem dáwati. Zůstáwali u nás do 9. Octobr. táhli k Slanému. D. 30. Septemb. *Táhlo mimo* město Rakownjk 4 regimentů pěcho-

ty; 3 táhli po wesnicjch, a geden zůstal na Lubenském předměstj. Itm. geden regiment reitharstwa. Ti mně wzali 37 mandelů owsa z mé stodoly. Dne 20. Octobr. zase ty kompanie přitáhly k nám; dáwal sem ritmistru na geho koně po 5 str. owsa a k tomu mi dali legtnanta; sám musel gsem mu dáwati na teyden po 6 řjšských; zůstawal u mne až do 11. Novemb. držel gsem kunu za ocas.

1635. Giřj Pohanjk. Přitáhli k nám s praporci pěchoty od regimentu Monwolského; zůstáwali u nás 17 neděl, musel gsem každý týden neywyššjmu wachtmistru dáwati po 5 zl. 30 k. za maso; 1 zl. 24 k. kočjm geho; serwice 1 zl. 30 .k. a tak mi se dostalo dáwat na týden 11 zl. 28 k. a každý týden 3 wěrtele owsa, což mi se w těch nedělịch dostalo hotowých peněz dáti 190 zl. 48 k. a 12 str. 3 wěrtele owsa.

1636. G. Pohanjk po druhé. Potom mně dwoge pokoge wytlaukli, wzali mi k tomu wjce než za 50 řjšských; nebylo horšjch šelem, co gsme zde po ty leta mjwali soldatů, gako ti zrádci byli. Dne 27. Julii přitáhl k nám regiment Pizingerůw w 10 companijch, zůstáwal w městě štáb a geden praporec, ostatek po wesnicjch; na ráno musel pryč. D. 18. Julii táhlo skrze město 5 kompanij kyrysarůw. Syn Niklůw (dopadli P. Adama Mautwičku) musel ukazowati cestu gim.

1637. Simon Silwestr Radnický. Přitáhl k nám regiment, genž slowe Kecowský, 7 kompanij; w městě zůstali 1 kompanie a štáb, 3 kompanie do Kněžowsi, 2. komp. do Nesuchyně, 1. komp. do Krušowic; na ráno táhli po swých. D. 18. Nov. G. M. C.

richtář P. Bartoloměg Samson umřel a na třetj den pochowán. Ležj u Sw. Bartoloměge w kůru literátském wedlé urozeného pana Wáclawa Kawana z Čegkow. D. 15. Junii šli gsme na low, když G. M. C. Ferdinand III. toho gmena, honil na Křiwoklatu za zámkem; bylo nás 68 osob a 20 konj; zůstáwali gsme tam až do 19. Junii; zabil G. M. C. s bratrem swým Leopoldem 63 kusy rohaté zwěře.

Opět 23. Junii wysláni byli sausedi na low černé zwěře 120 osob a konj 24; až do 27. Junii zůstáwali.

D. 28. Oktobr. Dělán počet pana primasa toho času od p. Mautwičky w mjstě radnjm u přjtomnosti obogj rady gak z wárek obecných, z důchodůw a z ginšjho rozličného.

Přjgmů bylo . . . 3044 kop. 15 gr. Miš.
Proti tomu wydánj . 3225 kop. 3 gr. Miš.

Téhož leta 4. Nov. byla zde poprawa. Utráceli gednoho owčáka poddaného pánu z Kolowrat, který magjce swau manželku s ginau cizoložil, D. 16. Now. Mariana Welwarská umřela.

1638. . . . . . . — Dne 9. Januarii maršjrowali skrze Rakownjk soldati od artilerie z Pomru do řjše; bylo gich s neywyššjm heytmanem i s wozy asi 50 konj. Dán gim prowiant do Kožlan.

(Opět geden list z rukopisu wytržen.)

Item. Hroznj wětrowé we dne i w noci.

Wznešený geden astrologus (hwězdář) z města Sema z Wlaského rodu pošlý s nepřjgemnau a s neweselau nowinau do Benátek se připlawil, a co se léta přjtomného 1638 — 28. Julii, kdež gak prawil, slunce na lwa staupj, djti bude, zwě-

stowal, totiž že se zbauřj wětrowé welicj s hromobitjm ukrutným a nám žalostnau nowinu a škodu newyprawitelnau přinesau. W prwnj čtwrti měsjce žalostné bude zatměnj a ze dne gako noc učiněna se strašliwým diwadlem, a newyprawitelnau hrůzau těm, genž twářnost měsjce zpatřowati a na něg se djwati budau. Ti zázrakowé teprwa spatřeni budau dne 20. až do 29. Čerwence; lidé pak welikými hrůzami a báznj obkličeni, že s wysokých mjst a stawenj s gistým zahynutjm dušj i těla se paušťěti a skákati budau. I powstanau a zbauřj se wětrowé na způsob země třesenj, kteřjžto budau bořiti stawenj gako weliké wěže, paláce a zámky, stromowé s kořenjm wywráceni a různo do powětřj rozmetáni budau. Též wzteklosti fučenj wětrůw, hluk a skřipěnj wydáwati bude, gako někdy slýcháno mezi lidmi negednoswornými hlasy křičjcjch a srownáwagjcjch, a že práwě toho času slunce na znamenj lwa staupj, kteréžto znamenj nebeské horké a suché gest, neywjce panowati a swé aučinky wyléwati bude w zemi Wlaské, Sicilii, w zemi České w Praze a w Řjmě, a proto ta gmenowaná města prwnj gsau, která w zarmaucených těchto časech a dnech neydřjwěgi škod a neštěstj a zahynutj pokusj. W předcházegjcj noc toho dne pátečnjho na den 28. Čerwence slyšáni budau hlasowé w powětřj, podobné přistrogené z diwných instrumentů; tento hlas na způsob bečenj a gečenj wolowého, giný hlas na způsob giných rozličných zwjřat; a ukáže se také na nebi kometa strašliwá gako ohněm hořjcj, gegjžto způsob bude gako meč, znamenj wšech bjd, neštěstj, pádu a zarmaucenj;

znamenj než newelikė, ale dlauho trwagjcj bude. Wody také swé aučinky konati budau, nebo potoci, studnice, řeky a moře . . . . .

(zde opět dwa listy zrukopisu gsau wytrhnuty), a tjm se skoro končj rukopis, a toliko geště některé malichernosti a porušené zpráwy djlem w Českém djlem w Latinském gazyku zbýwagj, které wydawatel pro nesmyslnost a neauplnost raděgi wynechal.

DB 879 .R3 .S723 C.1
Mjstopis kral. kragskeho mesta
Stanford University Libraries
3 6105 036 426 331

DB
879
R3S723